

บทที่ 5
การเมืองการปกครองในกลุ่มประเทศเอเชียอาคเนย์

	หน้า
ประชาธิปไตยในเอเชียอาคเนย์	225
ปัญหาของประชาธิปไตยแบบตะวันตกในเอเชียอาคเนย์	233
ประชาธิปไตยในอินโดนีเซีย	240
ประชาธิปไตยในกัมพูชา	252
ประชาธิปไตยในไทย	261

บทที่ 5

การเมืองการปกครองในกลุ่มประเทศเอเชียอาคเนย์

ประชาธิปไตยในเอเชียอาคเนย์

ประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย เป็นรูปแบบการปกครองของสังคมที่ให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจในการปกครองเพื่อจัดสรรทรัพยากรของสังคม เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนเป็นส่วนรวม และประชาชนเป็นผู้คัดเลือกกลุ่มบุคคลเป็นตัวแทนเพื่อใช้อำนาจในการปกครอง ในนามของประชาชน เพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นส่วนรวม ดังคำกล่าวสรุปของประธานาธิบดี อัมราฮัม ลินคอล์น ของสหรัฐอเมริกาที่ว่า ประชาธิปไตย เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

การปกครองแบบประชาธิปไตย ถือว่าประชาชนทุกคนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ความแตกต่างระหว่างบุคคลในสังคมด้วยฐานะทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และอื่น ๆ ไม่เป็นอุปสรรคต่อความเสมอภาคเท่าเทียมกันของบุคคลในสังคม เพราะทุกคนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันทางกฎหมาย ซึ่งกำหนดขึ้นโดยตัวแทนที่ได้รับเลือกจากประชาชนเพื่อใช้บังคับกับทุกคนในสังคมอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

สังคมที่รับใช้รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ยอมรับความแตกต่างของประชาชนในสังคม และส่งเสริมการแสดงออกของสิทธิและเสรีภาพของการเป็นประชาชนของสังคมในด้านการพูด การแสดงความคิดเห็น การนับถือศาสนา และการรวมกลุ่มของประชาชนในรูปของการจัดตั้งสมาคม

จากการที่สังคมประชาธิปไตยยอมรับและสนับสนุนความแตกต่างหลากหลาย ของประชาชนในสังคม ในทางปฏิบัติ เพื่อให้สังคมประชาธิปไตยดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและมี

ประสิทธิภาพ ในการปกครองจึงถือหลักการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนในขณะที่ยังคงเคารพในสิทธิของเสียงส่วนน้อยในสังคม ดังนั้นการปกครองแบบประชาธิปไตย จึงเป็นการปกครองตามระบบกฎหมายที่เป็นไปตามความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ในสังคม แต่ยอมรับในสิทธิของความเห็นของคนส่วนน้อยของสังคมด้วย

ในทางปฏิบัติ การดำเนินงานของสังคมที่ปกครองโดยประชาธิปไตย จะเป็นการรวมกลุ่มของประชาชนที่มีความคิด ความต้องการ ผลประโยชน์และอุดมการณ์เหมือน ๆ กัน เข้าด้วยกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์ และโดยที่สังคมประชาธิปไตยยอมรับความแตกต่างแตกต่างหลากหลายของคนในสังคม ประชาชนจะรวมตัวกันในรูปของกลุ่มผลประโยชน์มากมายแตกต่างกันไป และในการแข่งขันกันเพื่อมีอำนาจในการปกครอง กลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้จะเสนอต่อประชาชนในรูปของพรรคการเมือง เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้เลือกพรรคการเมืองที่ได้รับเสียงข้างมากในการเลือกตั้งเป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครองตามระยะเวลาที่กำหนดตามหลักการปกครองแบบการปกครองโดยเสียงข้างมาก และการยอมรับสิทธิของเสียงข้างน้อยในสังคม

ประชาธิปไตยกับวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์

ในขณะที่อาจกล่าวได้ว่าหลักการสำคัญของประชาธิปไตยยอมรับการมีส่วนร่วมในการปกครองประชาชน ความเสมอภาคเท่าเทียมกันของประชาชนในสังคม และการเคารพในหลักการปกครองโดยกฎหมาย วัฒนธรรมทางสังคมและการเมืองการปกครองในสังคมเอเชียอาคเนย์ ยอมรับและให้ความสำคัญกับหลักการที่ไม่ค่อยจะสอดคล้องกันสังคมประชาธิปไตยนัก

สังคมในเอเชียอาคเนย์ไม่ว่าจะได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากจีน หรืออินเดียซึ่งเป็นแหล่งวัฒนธรรมของเอเชีย ยอมรับการแบ่งชนชั้นของสังคมเป็นชนชั้นปกครองและชนชั้นผู้ได้ปกครอง ไม่ว่าจะเป็นการอ้างถึงหลักอภิปรัชญาแห่งสวรรค์ของจีน หรือ หลักเทวสิทธิ์ของอินเดีย ชนชั้นปกครองในสังคมเอเชียอาคเนย์เป็นผู้ที่มีฐานะสูงกว่าชนชั้นผู้ปกครอง

เป็นกลุ่มผู้ผูกขาดอำนาจในการปกครองของสังคม และชนชั้นผู้ได้ปกครองก็อยู่ใต้อำนาจการปกครองของชนชั้นปกครอง

ชนชั้นปกครองจะประกอบด้วยผู้นำสูงสุดของสังคม ซึ่งอาจเรียกว่าจักรพรรดิ กษัตริย์ หรือ สุลต่าน บรรดาราชาวงศ์ และข้าราชการในอำนาจของผู้นำสูงสุด นอกจากการอ้างถึงความเชื่อเกี่ยวกับอาณัติแห่งสวรรค์ และหลักเทวสิทธิ์ เพื่อความศักดิ์สิทธิ์ในอำนาจปกครองแล้ว ชนชั้นปกครองยังอาศัยความเข้มแข็งทางด้านกำลังคนและการครอบครองอาวุธ เป็นนเครื่องมือในการใช้อำนาจในการปกครองของตนอีกด้วย การอ้างถึงความศักดิ์สิทธิ์ และการสร้างความเข้มแข็งโดยผ่านทาง การครอบครองกำลังคนและอาวุธ ทำให้ชนชั้นปกครองสามารถรักษาอำนาจการปกครองเหนือสังคมได้ และเมื่อใดที่ผู้ปกครองสูงสุดอยู่ในภาวะที่อ่อนแอไม่เข้มแข็ง ผู้นำคนอื่นหรือกลุ่มอื่นก็อาจจะใช้กำลังโค่นล้มผู้นำกลุ่มเดิมและสถาปนาตนเองเป็นผู้นำคนใหม่ และกลุ่มใหม่แทนได้ และเมื่อผู้นำกลุ่มใหม่ได้อำนาจแล้วก็จะอ้างถึงความศักดิ์สิทธิ์ในอำนาจการปกครองของตนต่อไป อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนตัว หรือกลุ่มผู้มีอำนาจในการปกครองนี้ก็เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในหมู่ชนชั้นสูง และชนชั้นนำในสังคมที่แย่งอำนาจในการปกครองระหว่างกันเท่านั้น โดยที่ชนชั้นผู้ปกครองที่เป็นชนส่วนใหญ่ของสังคมไม่มีส่วนร่วมด้วยเลย

ชนชั้นปกครองจะเป็นผู้กำหนดแนวทางปฏิบัติ ในการปกครองตามความคิดเห็นและความต้องการของตน และบังคับใช้กับสังคมเป็นการส่วนรวม และพร้อมเพรียงด้วยการใช้กำลังบังคับที่จะลงโทษคนในสังคมที่ไม่ปฏิบัติตามการกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น โดยชนชั้นปกครอง

นอกจากการใช้ความเข้มแข็ง และอำนาจในการปกครองเพื่อให้ชนชั้นผู้ปกครองยอมรับและปฏิบัติตามข้อกำหนดกฎเกณฑ์ของชนชั้นปกครองแล้ว อิทธิพลของศาสนาและความเชื่อยังเป็นกลไกทางสังคมของชนชั้นสูงที่ทำให้ชนชั้นผู้ปกครองยอมรับ และปฏิบัติตามอำนาจปกครองของชนชั้นปกครองอีกด้วย ความเชื่อและศาสนาต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลในสังคมเอเชียอาคเนย์ส่วนใหญ่ มักสอนให้คนยอมรับว่าชะตาชีวิต อำนาจวาสนา เป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นเรื่องของบุญและกรรม เป็นการอบรมสั่งสอนให้คนในสังคมว่าง่าย เชื่อ

ฟังและยอมรับในอำนาจของกลุ่มคนที่อยู่สูงกว่า อยู่เหนือกว่า ศาสนาและความเชื่อของสังคมในเอเชียอาคเนย์ ทำให้ชนชั้นได้ปกครองยินยอม ยอมรับอำนาจของชนชั้นสูงด้วย

ยิ่งกว่านั้น ความสมบูรณ์มั่นคงทางเศรษฐกิจ ทั้งทรัพย์สินและที่ดินที่อยู่ในการครอบครองของชนชั้นปกครอง ยังเป็นกลไกที่สำคัญที่ทำให้ชนชั้นปกครอง สามารถใช้ในการสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงในการใช้อำนาจการปกครองของกลุ่มตนอีกด้วย การแบ่งปันความสมบูรณ์มั่งคั่งแม้เพียงน้อยนิด จากชนชั้นผู้ปกครองก็จะมีความสำเร็จอย่างมหาศาลกับชนชั้นได้ปกครองที่เต็มไปด้วยความรู้สำนึกในบุญคุณ และการตอบแทนบุญคุณ

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า ในวัฒนธรรมของสังคมเอเชียอาคเนย์ ประชาชนถูกแบ่งออกเป็นสองชนชั้นกว้าง ๆ คือ ชนชั้นปกครอง และ ชนชั้นได้ปกครอง ไม่มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันระหว่างประชาชนในสังคม ชนชั้นปกครองเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองในสังคม โดยอาศัยการอ้างถึงอำนาจศักดิ์สิทธิ์ ความเข้มแข็ง และการครอบครองอาวุธ ลัทธิความเชื่อทางศาสนา และความสมบูรณ์มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ เป็นกลไกสำคัญในการดำเนินการปกครองตามข้อกำหนดกฎเกณฑ์ของชนชั้นปกครอง ในสังคมของเอเชียอาคเนย์ การมีส่วนร่วมของประชาชนตามความคิดที่ว่าอำนาจการปกครองเป็นของประชาชน เป็นการปกครองโดยประชาชน และเพื่อประชาชน จึงไม่มีอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคม การมีส่วนร่วมของชนชั้นได้ปกครองในสังคมในเอเชียอาคเนย์ จะออกมาในรูปของการยอมรับความเป็นผู้นำ และอำนาจการปกครองของชนชั้นปกครอง ปฏิบัติตามข้อกำหนดกฎเกณฑ์ในการใช้อำนาจปกครองของชนชั้นปกครอง ด้วยความหวังว่าจะไม่ได้รับการลงโทษ หรืออาจได้รับความเมตตาจากชนชั้นปกครอง

ในการคงอยู่และดำเนินไปของสังคมในเอเชียอาคเนย์ ความสัมพันธ์ทางสังคมที่เรียกว่าความสัมพันธ์ระหว่างเจ้านายกับลูกน้อง (patron-client relationship) หรือความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ (patronage system) เป็นกลไกที่สำคัญมาก ความสัมพันธ์นี้เป็นความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นที่สูงกว่ากับชนชั้นที่ต่ำกว่า เป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวด้วยความสมัครใจโดยไม่มีข้อผูกมัดทางกฎหมาย และในความสัมพันธ์เช่นนี้ ทั้งฝ่ายชนชั้นที่สูงกว่าและชนชั้นที่ต่ำกว่าต่างมีความพอใจเพราะต่างก็ได้รับประโยชน์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย

แม้ประโยชน์ที่ได้รับอาจไม่เท่าเทียมกัน แต่ความสัมพันธ์ก็ทำให้สังคมในเอเชียอาคเนย์
ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในความสัมพันธ์ระหว่างเจ้านายกับลูกน้องนี้ ผู้เป็นชนชั้นสูงขึ้นอยู่กับฐานะเจ้านาย
และ ชนชั้นต่ำกว่าจะอยู่ในฐานะลูกน้อง ทั้งสองฝ่ายจะสมัครใจสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง
กัน โดยไม่มีเงื่อนไขผูกมัดในลักษณะของสัญญาตามกฎหมาย เป็นความสัมพันธ์ที่ยอมรับ
กันด้วยความเข้าใจและจิตใจ สิ่งที่ชนชั้นสูงในฐานะเจ้านายจะให้กับชนชั้นต่ำในฐานะ
ลูกน้อง ในความสัมพันธ์นี้ได้แก่ การให้ที่ดินทำกินเพื่อการผลิตทางเกษตร การให้พันธ-
พิชทางเกษตร เพื่อให้ชนชั้นต่ำเพาะปลูกในการเลี้ยงชีพ การให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดภาวะ
ลำบากยากแค้น และการให้ความช่วยเหลือในยามที่ชนชั้นต่ำ และครอบครัวต้องเจ็บป่วย
เป็นต้น ในขณะเดียวกัน ผลประโยชน์ที่ชนชั้นต่ำในความสัมพันธ์นี้ให้กับเจ้านาย มักจะ
ออกมาในรูปการตอบแทนในด้านต่าง ๆ เช่น การส่งมอบผลผลิตทางเกษตรที่ผลิตได้ให้
การรับใช้ในภารกิจต่าง ๆ ของชนชั้นสูงรวมทั้งคนในครอบครัว และรวมถึงการเป็นกำลัง
คนให้กับชนชั้นสูง เมื่อชนชั้นสูงซึ่งเป็นเจ้านายมีความขัดแย้งกับคนอื่น

โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้านายกับลูกน้องในสังคมเอเชียอาคเนย์ ไม่มีการ
กำหนดเงื่อนไขตายตัวตามลักษณะของกฎหมายผูกพัน เป็นเรื่องของความสมัครใจและ
ความเต็มใจของทั้งชนชั้นสูงและในฐานะเจ้านาย และชนชั้นต่ำในฐานะลูกน้อง การปฏิบัติ
ต่อกันในความสัมพันธ์นี้จึงไม่มีการแบ่งแยกในเรื่องส่วนตัวกับหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบที่แท้
จริงของส่วนรวม โดยความสัมพันธ์แบบส่วนตัวจะเป็นข้อพิจารณาสำคัญ แม้ในการปฏิบัติ
หน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบที่แท้จริงของส่วนรวม

ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคมในสังคมประชาธิปไตยแบบตะวันตกจะมีการ
การให้ความสำคัญอย่างมากต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีข้อกำหนดเงื่อนไขที่ตายตัว
และมีลักษณะเป็นสัญญาที่กำหนดไว้แน่นอน การละเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้
ในสัญญาจะมีการร้องเรียนและดำเนินการตามกระบวนการทางกฎหมาย ในขณะเดียวกัน
ในสังคมตะวันตกจะมีการแบ่งแยกกันอย่างชัดเจน ถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในส่วน
ของเรื่องส่วนตัว กับเรื่องที่ต้องรับผิดชอบต่อส่วนรวม จะไม่มีการก้าวท้าวเหลื่อมล้ำกันระหว่าง

เรื่องส่วนตัวกับเรื่องที่ได้รับผิดชอบต่อส่วนรวม กล่าวได้ว่า ในสังคมแบบตะวันตก ความสัมพันธ์ในลักษณะของการมีพันธะตามสัญญาทางกฎหมายจะมีความสำคัญมากต่อการคงอยู่และดำเนินไปของสังคม การยอมรับในหลักการแห่งกฎหมาย ถือเป็นพื้นฐานหลักในสังคมแบบประชาธิปไตยตะวันตก ในขณะที่ในสังคมเอเชียอาคเนย์ ความสัมพันธ์ส่วนตัวในระบบความสัมพันธ์ระหว่างเจ้านายกับลูกน้อง หรือความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์มีความหมายมากและความสัมพันธ์แบบนี้จะอยู่เหนือกว่าการยอมรับในหลักการแห่งกฎหมาย

ในขณะนี้ อาจสรุปความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมพื้นฐานของสังคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กับวัฒนธรรมประชาธิปไตยแบบตะวันตกได้ตามตาราง ดังนี้

ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์กับประชาธิปไตยตะวันตก

ประชาธิปไตยแบบตะวันตก	วัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์
1. ความเสมอภาคระหว่างบุคคลในสังคม	การแบ่งเป็นชนชั้นปกครองกับผู้ใต้ปกครอง
2. อำนาจการปกครองเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน	อำนาจการปกครองเป็นของชนชั้นสูง
3. ยึดถือในหลักแห่งกฎหมาย	ยึดถือในระบบอุปถัมภ์

ประชาธิปไตยเข้าสู่เอเชียอาคเนย์

ในยุคที่ตะวันตกเข้าครอบงำเอเชียอาคเนย์ด้วยอำนาจอาณานิคม อำนาจการปกครองตกอยู่ในมือของชาวต่างชาติจากยุโรปที่อาศัยความเหนือกว่าทางกำลังทหารและอาวุธยุทโธปกรณ์ ในบางแห่ง ชาตินิยมยุโรปล้มเลิกการปกครองดั้งเดิมของชนพื้นเมือง เช่นที่อังกฤษยกเลิกการปกครองแบบกษัตริย์ในอาณานิคมของคนที่พม่าบางแห่งชาติอาณานิคมยุโรปยังคงรักษาสถาบันปกครองดั้งเดิมไว้แต่ในนาม แต่อำนาจการปกครองที่แท้จริงอยู่ในมือของฝรั่งเศสอย่างเต็มที่ เช่นในกัมพูชา และเวียดนาม ที่ฝรั่งเศสยังคงรักษาสถาบันกษัตริย์

ไว้ แต่ฝรั่งเศสเป็นผู้มีอำนาจการปกครองสูงสุดและเข้าแทรกแซงแม้กระทั่งการคัดเลือกตัว
กษัตริย์ ในบางแห่งผู้ปกครองอาณานิคมให้ออกาสนชนชั้นสูงในสังคมเอเชียอาคเนย์ มีส่วน
ร่วมในการปกครองด้วย แต่ต่างชาติก็ยังคงคุมอำนาจการปกครองสูงสุดไว้ในมือ เช่น การที่
สหรัฐให้คนชั้นสูงในสังคมฟิลิปปินส์มีส่วนร่วมในการปกครองอาณานิคมฟิลิปปินส์ใน
ระดับหนึ่ง แต่อำนาจการปกครองสูงสุดอยู่ในมือของผู้บริหารชาวอเมริกัน ไทยเป็นสังคม
เดียวในเอเชียอาคเนย์ที่มีได้คกอยู่ได้การปกครองของชาติตะวันตกในยุคอาณานิคม แต่ไทย
ก็ถูกอำนาจอาณานิคมตะวันตกบีบบังคับในด้านต่าง ๆ ทั้งทางการเมืองเศรษฐกิจ และ
กฎหมายด้วยเหมือนกัน

ประเทศไทยซึ่งรักษาความเป็นเอกราชไว้เพียงประเทศเดียวในเอเชียอาคเนย์ได้นำ
การปกครองแบบประชาธิปไตยมาใช้เป็นประเทศแรก ส่วนประเทศอื่น ๆ หลังจากได้รับ
เอกราชหลังสงครามโลกครั้งที่สอง บางประเทศก็นำการปกครองแบบประชาธิปไตยมาใช้
ในระยะเวลาต่าง ๆ กันไป ทั้ง ๆ ที่เราอาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมประชาธิปไตยแบบตะวัน-
ตกเป็นสิ่งแปลกใหม่สำคัญเอเชียอาคเนย์ และมีความแตกต่างจากวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์
ดั้งเดิมได้กล่าวมาแล้ว เราอาจพิจารณาสรุปถึงมูลเหตุจูงใจที่ทำให้มีการนำระบบการปกครอง
แบบนี้มาใช้ในประเทศต่าง ๆ ในเอเชียอาคเนย์

ประการแรก การนำการปกครองแบบประชาธิปไตยของตะวันตกมาใช้ เป็นผลมา
จากการที่ชนชั้นสูงบางส่วนที่มีโอกาสไปศึกษาและใช้ชีวิตในประเทศยุโรป ได้เรียนรู้และ
ยอมรับวัฒนธรรมแบบตะวันตก เห็นว่าการปกครองแบบประชาธิปไตยตามวัฒนธรรม
ตะวันตก ที่ให้ความสำคัญกับความเสมอภาคของประชาชนในสังคม การให้ประชาชนมี
ส่วนร่วมในการใช้อำนาจการปกครองแทนที่จะให้อำนาจดังกล่าวอยู่ในมือของคนกลุ่มเดียว
บุคคลกลุ่มนี้ชื่นชมอุดมการณ์ประชาธิปไตยแบบตะวันตกและเห็นว่าเป็นแนวทางการปก-
ครองที่ดีกว่าการปกครองดั้งเดิมที่เป็นอยู่ในประเทศตน เมื่อกลับมายังประเทศของตน กลุ่ม
บุคคลร่วมอุดมการณ์เหล่านี้ก็ร่วมกันดำเนินการเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศ
เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของตนการเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทยจากระบบสม
บูรณาญาสิทธิราชมาเป็นารปกครองแบบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
โดย “คณะราษฎร” ในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 เป็นตัวอย่างสำคัญในเรื่องนี้

มูลเหตุจูงใจอีกประการหนึ่งของการนำระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยมาใช้ในสังคมเอเชียอาคเนย์ ก็คือความคุ้นเคยของชนชั้นนำในประเทศที่มีโอกาสมีส่วนร่วมในการปกครองของเจ้าอาณานิคมก่อนได้รับเอกราช เมื่อเป็นเอกราชชนชั้นนำกลุ่มนี้ก็ยึดถือตามแบบแผนที่ตนเคยมีส่วนร่วมในการปกครองนั้นสืบต่อการปกครองแบบประชาธิปไตยตะวันตก เป็นรูปแบบการปกครองของประเทศตนต่อไป และชนชั้นนำเหล่านั้นจะยึดถือรูปแบบประชาธิปไตยที่ปฏิบัติอยู่ในประเทศเจ้าของอาณานิคมเป็นรูปแบบของประเทศตนเมื่อเป็นเอกราช ชนชั้นนำของพม่ายึดถือรูปแบบการปกครองประชาธิปไตยแบบรัฐสภาตามแบบของอังกฤษ เป็นรูปแบบการปกครองของพม่าเมื่อเป็นเอกราช และผู้นำฟิลิปปินส์ก็ยึดถือรูปแบบการปกครองประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดีตามแบบของอเมริกาซึ่งเป็นเจ้าของอาณานิคมฟิลิปปินส์

ในบางประเทศในเอเชียอาคเนย์ การนำเอารูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยของตะวันตกมาใช้ในการปกครองประเทศก็เพราะเห็นว่าเป็นรูปแบบการปกครองของชาติตะวันตกที่เจริญแล้ว จึงพิจารณาเห็นว่าการนำรูปแบบการปกครองของชาติที่เจริญแล้วมาเป็นรูปแบบการปกครองของตน จะทำให้ประเทศของตนได้รับการยอมรับว่าเป็นประเทศที่เจริญทัดเทียมเท่ากับประเทศตะวันตกที่เจริญแล้ว เป็นทางเลือกทางหนึ่งที่จะสร้างความทันสมัยให้กับประเทศเอกราชที่เพิ่งเกิดใหม่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง

มูลเหตุจูงใจของการนำเอาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยของตะวันตกมาใช้ในเอเชียอาคเนย์ อาจไม่สามารถแยกจากกันได้เด็ดขาดนัก เพราะบางกรณีการนำเอาประชาธิปไตยมาใช้อาจมีมูลเหตุจูงใจผสมผสานกันได้มาก อย่างไรก็ตาม กล่าวได้ว่าเมื่อเป็นเอกราช หลายประเทศในเอเชียอาคเนย์ได้นำเอาการปกครองประชาธิปไตยแบบตะวันตกมาใช้เป็นรูปแบบการปกครองของตน

การนำประชาธิปไตยแบบตะวันตกมาใช้ในการปกครองเอเชียอาคเนย์ ไม่ว่าจะด้วยมูลเหตุจูงใจอะไร หรือในรูปแบบใด ส่วนเป็นเรื่องของชนชั้นปกครองหรือชนชั้นสูงในสังคมเอเชียอาคเนย์ เป็นประการสำคัญ โดยที่ชนชั้นได้ปกครองหรือชนชั้นต่ำซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของสังคม มีส่วนร่วมรู้เห็นหรือมีส่วนร่วมด้วยร้อยมากหรือไม่มีเลย ชนชั้นต่ำยังคงยอมรับการเป็นผู้นำของชนชั้นสูงในสังคมต่อไป

ปัญหาของประชาธิปไตยแบบตะวันตกในเอเชียอาคเนย์

ในหลายประเทศในเอเชียอาคเนย์ การนำเอาการปกครองประชาธิปไตยแบบตะวันตกมาใช้เป็นรูปแบบการปกครองของตนประสบกับปัญหามากมาย บางประเทศล้มเหลวโดยสิ้นเชิง บางประเทศล้มลุกคลุกคลานไม่ต่อเนื่อง บางประเทศดูรูปแบบภายนอกอาจถือว่าประสบความสำเร็จพอสมควร แต่ถ้าพิจารณาในแก่นและสาระในความเป็นจริงแล้ว ไม่ได้เป็นประชาธิปไตยตามรูปแบบของตะวันตกเท่าใดเลย เราอาจพิจารณาสรุปถึงสาเหตุของปัญหาในการนำประชาธิปไตยแบบตะวันตกมาใช้ในสังคมเอเชียอาคเนย์ได้บางประการที่สำคัญ ๆ ดังนี้

ประการแรก ต้องยอมรับว่าความคิดและหลักปฏิบัติของประชาธิปไตยแบบตะวันตกเป็นเรื่องแปลกใหม่สำหรับเอเชียอาคเนย์ เป็นเหมือนสิ่งแปลกปลอมที่ถูกนำมาใส่ในชีวิตและวัฒนธรรมแบบเอเชียอาคเนย์ ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ความคิดเรื่องความเสมอภาคของบุคคลในสังคมเป็นของแปลกใหม่สำหรับสังคมเอเชียอาคเนย์ที่แบ่งเป็นชนชั้นปกครองกับชนชั้นใต้ปกครอง ความคิดเรื่องอำนาจการปกครองเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ต่างจากความคุ้นเคยที่ถือว่าอำนาจการปกครองเป็นของชนชั้นสูงในสังคม และการยึดถือในหลักแห่งกฎหมายก็เข้ากันไม่ได้กับการยึดมั่นในระบบอุปถัมภ์ของสังคมเอเชียอาคเนย์

การเกิดทุนบุชาติสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของประชาชนในแบบประชาธิปไตยแบบตะวันตกดังกล่าว ความคิดที่ว่า เอาชีวิตเข้าแลกกับเสรีภาพทางการเมือง เข้ากันได้ยากกับประชาชนในเอเชียอาคเนย์ ซึ่งอยู่ในฐานะยากจนในสังคมเกษตรกรรมมีความเป็นอยู่ที่แร้นแค้น สิ่งที่ประชาชนส่วนใหญ่ในเอเชียอาคเนย์ต้องการเป็นประการสำคัญคือ “เสรีภาพจากความอดตาย” ดังนั้น ประชาชนส่วนใหญ่ในเอเชียอาคเนย์ จึงยังไม่สนใจในสิทธิเสรีภาพทางการเมือง สิทธิเสรีภาพทางการเมืองจึงกลายเป็นสิ่งฟุ่มเฟือยเมื่อเทียบกับความจำเป็นประการหลัก คือความอยู่รอดและการมีกินมีใช้ในชีวิตประจำวัน

สถาบันทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบตะวันตกไม่ว่าจะเป็นรัฐสภา พรรคการเมือง การเลือกตั้ง และนักการเมือง ได้รับการยอมรับจากประชาชนน้อยมากเมื่อ

เปรียบเทียบกับสถาบันที่ได้รับการยอมรับว่าอยู่คู่กับสังคมเอเชียอาคเนย์มาตลอด การคงอยู่ที่ยาวนานโดยเฉพาะสถาบันข้าราชการ และเฉพะอย่างยิ่ง สถาบันข้าราชการที่ครอบครองอาวุธ คือ สถาบันทหาร สถาบันเหล่านี้ที่อยู่คู่กับสังคมเอเชียอาคเนย์มายาวนานก่อนการที่สถาบันประชาธิปไตยถูกชักนำเข้ามา และสถาบันเหล่านี้ก็ได้รับการยอมรับว่าเป็นกลไกที่สำคัญที่ทำให้ประเทศอยู่รอดปลอดภัยมาได้โดยตลอด

ยิ่งกว่านั้น เมื่อประเทศในเอเชียอาคเนย์เป็นเอกราชและมีการพยายามนำเอาประชาธิปไตยแบบตะวันตกมาใช้ ประชาชนในเอเชียอาคเนย์ส่วนใหญ่เข้าใจว่าประเทศกำลังเผชิญกับปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ทั้งเป็นภัยจากการรุกรานจากภายนอก การแทรกซึมบ่อนทำลายภายในประเทศ และความแตกแยกภายในที่จะทำให้ประเทศชาติแตกแยก ประชาชนจึงให้ความสำคัญอย่างมากกับผู้นำที่มีความเข้มแข็งที่พอจะเผชิญและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของประเทศอันนี้ ซึ่งได้แก่ฝ่ายทหารในกองทัพที่ครอบครองอาวุธยุทโธปกรณ์ไว้ในมือ กองทัพจึงมีบทบาทอย่างมากในการเมืองของประเทศในเอเชียอาคเนย์มาเป็นระยะเวลายาวนาน

ในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยตะวันตก การอภิปรายในรัฐสภาถือเป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญอันหนึ่งก่อนที่จะมีการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นโอกาสให้สมาชิกสภาที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนได้แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลายตามสิทธิเสรีภาพทางการเมือง ดังนั้น ก่อนมีการลงมติตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมักจะใช้เวลาในการพิจารณาชั่งตวง และในหลายโอกาสการอภิปรายโดยสมาชิกสภาก็เป็นไปอย่างน่าเบื่อหน่าย ขาดเหตุผลน่าเชื่อถือ หรือไม่มีสาระที่เป็นประโยชน์ การอภิปรายในสภาก่อนจะลงมติอย่างใดอย่างหนึ่งจึงมักทำให้ประชาชนเห็นว่าอาจเป็นการไม่ทันการกับกรณีต่าง ๆ โดยเฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ประชาชนจึงให้ความสนใจมากกว่ากับระบบการตัดสินใจที่รวดเร็ว และคิดว่าทันการณ์ในระบบอื่นที่ไม่เป็นไปตามหลักปฏิบัติของกระบวนการประชาธิปไตย

ในสังคมการเมืองแบบประชาธิปไตยของตะวันตก พรรคการเมืองถือเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้สังคมนั้น ๆ ดำเนินไปตามนโยบายที่ได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากประชาชนส่วนใหญ่โดยผ่านทาง การเลือกตั้ง พรรคการเมืองเป็นที่รวมของกลุ่มผล-

ประโยชน์ที่มีผลประโยชน์ เป้าหมาย นโยบาย และอุดมการณ์ ที่เหมือนหรือสอดคล้องกัน เช่น พรรคการเมืองที่เป็นที่รวมกลุ่มและเป็นตัวแทนของผู้ใช้แรงงาน พรรคการเมืองที่เป็นที่รวมกลุ่มและเป็นตัวแทนของผู้สนับสนุนการค้าแบบเสรี พรรคการเมืองที่เป็นที่รวมกลุ่มและเป็นตัวแทนของผู้มีความรู้ศึกษานิยม หรือ พรรคการเมืองที่เป็นที่รวมกลุ่มและเป็นตัวแทนของผู้มีความคิดอนุรักษ์นิยม เป็นต้น แต่พรรคการเมืองที่เกิดขึ้นและคงอยู่ในสังคมต่าง ๆ ในเอเชียอาคเนย์มักจะไม่มีลักษณะเช่นเดียวกับในสังคมประชาธิปไตยตะวันตก พรรคการเมืองในสังคมเอเชียอาคเนย์มักจะเป็นที่รวมของกลุ่มชนชั้นสูงต่าง ๆ ที่มีสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจเหนือประชาชนทั่วไป ในบางกรณีพรรคการเมืองในเอเชียอาคเนย์เป็นการรวมกลุ่มของชนชั้นสูงเพื่อสนับสนุนบุคคลเพียงบางคนเพื่อให้มีอำนาจทางการเมืองเท่านั้น นโยบายและอุดมการณ์ทางการเมืองจึงไม่ได้เป็นจุดศูนย์รวมที่จะดึงดูดบุคคลให้เข้ามาอยู่ร่วมกันในพรรคการเมืองเหมือนในสังคมประชาธิปไตยตะวันตก การเกิดพรรคการเมือง การย้ายพรรคการเมือง การยุบตัวของพรรคการเมืองและการมีพรรคการเมืองจำนวนมากมายมหาศาล จึงเป็นเรื่องปกติธรรมดาของสังคมในเอเชียอาคเนย์ที่นำเอาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยของตะวันตกมาใช้

ในสังคมประชาธิปไตยแบบตะวันตก การเลือกตั้งถือเป็นสถาบันและกลไกทางการเมืองที่สำคัญที่ประชาชนจะใช้อำนาจของตนผ่านทางสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง เพื่อเลือกตัวแทนของตนไปใช้อำนาจในการปกครองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมหรือส่วนใหญ่ในการเลือกตั้ง พรรคการเมืองจะคัดเลือกตัวแทนของตนและเสนอนโยบายและแนวทางในการใช้อำนาจแทนประชาชนเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมหรือส่วนใหญ่ พรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนมากที่สุดจะเป็นผู้ใช้อำนาจการปกครองตามนโยบายที่เสนอต่อประชาชนผู้ใช้สิทธิในการเลือกตั้ง โดยทั่วไปในสังคมประชาธิปไตยแบบตะวันตก ผู้เลือกตั้งจะลงคะแนนเสียงให้กับพรรคการเมืองที่ตนเห็นว่าจะสนองตอบผลประโยชน์ของตนได้ดีที่สุด และมีนโยบายที่เห็นว่าจะทำให้ตนได้ประโยชน์มากที่สุด และประชาชนจะไม่ใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจำนวนมาก เพราะประชาชนต้องการพรรคการเมืองและนโยบายที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งจึงเป็นสิทธิที่สำคัญมากในสังคมประชาธิปไตยแบบตะวันตก

การเลือกตั้งในสังคมเอเชียอาคเนย์ มีความหมายและความสำคัญต่อประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งแตกต่างไปจากสังคมตะวันตก จากสภาพของพรรคการเมืองในเอเชียอาคเนย์ที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยที่พรรคการเมืองไม่ได้เป็นที่รวมของกลุ่มผลประโยชน์ ไม่มีนโยบายและอุดมการณ์ที่ชัดเจน การเลือกตั้งในเอเชียอาคเนย์จึงให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อตัวบุคคล พรรคการเมืองต่าง ๆ จะส่งตัวแทนในการเลือกตั้งโดยคัดเอาคนที่มีความมั่งคั่ง อิทธิพล และมีฐานะทางเศรษฐกิจดีมากในท้องถิ่น หรือเขตเลือกตั้งให้ประชาชนเลือก ในขณะที่เกี่ยวกับสิ่งจูงใจหรือปัจจัยที่ทำให้ประชาชนออกเสียงเลือกตั้งจะไม่ใช่นโยบายหรืออุดมการณ์ของพรรค แต่จะเป็นอำนาจ อิทธิพล และเงิน ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ของหัวหน้าคณะ และของพรรคการเมืองเอง นอกจากนี้จากการที่ประชาชนไม่เห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง ประกอบกับความจำเป็นที่ประชาชนเห็นว่าสำคัญกว่าในการทำมาหากินในสภาพการยากแค้น จำนวนผู้มาใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งจึงมีน้อยหรือน้อยมาก จนทำให้ฝ่ายเจ้าหน้าที่บ้านเมืองต้องวางมาตรการหลาย ๆ อย่างรวมทั้งการให้ถือว่าการเลือกตั้งเป็นหน้าที่ตามกฎหมายเพื่อบังคับให้คนมาใช้สิทธิในการเลือกตั้งให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และจากการที่มีผู้สนใจมาใช้สิทธิในการเลือกตั้งกันน้อยนี้ ทำให้การทุจริตในการเลือกตั้งด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็นไปอย่างจริงจังและต่อเนื่องในสังคมเอเชียอาคเนย์

ในการเลือกตั้งในสังคมเอเชียอาคเนย์ ความสัมพันธ์ส่วนตัวในระบบเจ้านายกับลูกน้องมีบทบาทอย่างสำคัญ โครงข่ายของความสัมพันธ์ในระบบเจ้านายกับลูกน้องจะแผ่กระจายไปตลอดขั้นตอนของการเลือกตั้งทั้งการหาเสียงเลือกตั้ง การลงคะแนนเลือกตั้ง และการนับคะแนนเสียงเลือกตั้งผ่านจากผู้นำพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้งในพรรคการเมือง ผู้สนับสนุนระดับต่าง ๆ ของผู้สมัครหรือหัวหน้าคณะ และความสัมพันธ์ส่วนตัวในระบบเจ้านายกับลูกน้องก็เข้าไปผูกพันอย่างลึกซึ้งกับกลไกของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งด้วย

จากความผิดเพี้ยนไปจากต้นแบบของประชาธิปไตยแบบตะวันตกของสถาบันทางการเมืองในสังคมเอเชียอาคเนย์ ทั้งในสถาบันรัฐสภา สถาบันพรรคการเมือง และสถาบันการเลือกตั้ง สถาบันการเมืองของสังคมในเอเชียอาคเนย์จึงมีลักษณะแตกต่างไปจากสถาบันการเมืองในสังคมประชาธิปไตยตะวันตกไปด้วยอย่างมาก สมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎรในสังคมเอเชียอาคเนย์ที่ได้รับการมอบหมายจากประชาชนโดยผ่านทาง การเลือกตั้ง ให้ใช้อำนาจทางการเมืองและการเมืองจึงไม่ค่อยได้รับการยอมรับจากประชาชน

จากกระบวนการเลือกตั้งของสังคมเอเชียอาคเนย์ นักการเมืองที่ประสบความสำเร็จ ในการได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยจึงเป็นผู้มีอำนาจมี บารมี และมีฐานะสูงทางเศรษฐกิจในท้องถิ่นที่เป็นเขตเลือกตั้ง ความสนใจความเข้าใจ และ ความผูกพันของผู้แทนราษฎรเหล่านี้จึงมักจะจำกัดอยู่เฉพาะในท้องถิ่นหรือในเขตเลือกตั้ง ของคนเท่านั้น ในทางปฏิบัติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเหล่านี้จึงอยู่ในฐานะของสมาชิกสภาผู้ แทนราษฎรของเขตเลือกตั้งหรือของท้องถิ่น แทนที่จะเป็นผู้แทนราษฎรของประชาชนทั้ง ประเทศที่ต้องมีความเข้าใจ และสนใจเกี่ยวกับปัญหาและนโยบายของประเทศเป็นการส่วน รวมตามที่ควรจะเป็นตามหลักการของการปกครองแบบประชาธิปไตยของตะวันตก

หลังจากที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนแล้ว พันธะผูกพันระหว่างผู้แทนราษฎรกับ ประชาชนจะเปลี่ยนไปจากพันธะก่อนการเลือกตั้ง ผู้แทนราษฎรมักจะถือว่าตนเองได้รับ มอบอำนาจจากประชาชนแล้ว การใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายไปในทางใดล้วนเป็นเรื่อง ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้แทนราษฎรมักจะทำหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ของตนเองมาก กว่าผลประโยชน์ของประชาชนผู้ออกเสียงเลือกตั้ง เพราะการได้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ ในรัฐสภา หรือในรัฐบาล จะขึ้นอยู่กับบทบาทและอำนาจต่อรองของสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรนั้น ๆ ในพรรคการเมือง หรือในหมู่สมาชิกสภาผู้ได้รับการเลือกตั้งด้วยกัน มากกว่า จะขึ้นอยู่กับ การสนองตอบความต้องการของประชาชนที่ได้เลือกตั้งตนเข้าไปแล้ว ความ สำคัญของประชาชนผู้ออกเสียงเลือกตั้งจะกลับมามีความหมายอีกก็ต่อเมื่อใกล้จะถึงกำหนด เลือกตั้งในครั้งต่อไป อย่างไรก็ตาม นักการเมืองที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็จะพยายาม รักษาความผูกพันกับผู้ลงคะแนนเสียงให้ตนตามโครงข่ายของความสัมพันธ์ในระบบเจ้านาย กับลูกน้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษานาเสียงสำหรับการเลือกตั้งครั้งต่อไป

ในการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยที่ความ ผูกพันที่มีต่อพรรคการเมือง นโยบายและอุดมการณ์ของพรรคการเมืองมีน้อยสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรจึงยึดถือผูกพันกับตัวบุคคล หรือ กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่มีอำนาจหรือบทบาทที่ จะให้ความดีความชอบหรือผลประโยชน์ตอบแทนกับตนเองที่มากที่สุด สมาชิกพรรคการเมือง-

เมืองในพรรคต่าง ๆ จะรวมตัวเป็นกลุ่มต่าง ๆ ภายในพรรคเพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้กลุ่มของตนเองเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ในรูปของตำแหน่งทั้งในรัฐสภาและในรัฐบาลและผลประโยชน์อื่น ๆ พฤติกรรมของนักการเมืองที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงมักปรากฏออกมาในรูปของการวิ่งเต้น รวมกลุ่มรวมพวกสร้างอำนาจต่อรอง เพื่อตำแหน่งแห่งอำนาจและผลประโยชน์ของตนมากกว่าจะเป็นการปฏิบัติหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศตามที่ควรจะเป็นตามหลักการ

ในสังคมเอเชียอาคเนย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีโอกาสได้ดำรงตำแหน่งทั้งในฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารไม่ว่าในระดับใด ๆ มักจะถูกกล่าวขวัญว่าใช้อำนาจหน้าที่ในการทุจริต นื้อโกง แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ รวมทั้งการอำนวยการความสะดวกกับพวกพ้องเพื่อหาผลประโยชน์ส่วนตัว อันเป็นการทำร้ายผลประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนทั้งประเทศ นักการเมืองเหล่านี้มักอาศัยอำนาจและบารมีในตำแหน่งหน้าที่ที่ดำรงอยู่ และช่องว่างทางกฎหมายแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวจากงบประมาณของทางราชการ การทุจริต นื้อโกง ใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของนักการเมืองที่มีตำแหน่งหน้าที่นี้ นอกจากจะเป็นการแสวงหาผลประโยชน์ใส่ตัวด้วยความโลภแล้ว ผลประโยชน์เหล่านี้ยังถูกใช้ไปเพื่อรักษาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบความสัมพันธ์ระหว่างเจ้านายกับลูกน้องของนักการเมืองผู้มีตำแหน่งนั้น ๆ รวมทั้งเป็นการสะสมทรัพยากรซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเลือกตั้งครั้งต่อ ๆ ไป

ในการทุจริต นื้อโกง และแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบของนักการเมืองที่ดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจนี้ นักการเมืองจะใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่บีบบังคับ หรือขอรับความร่วมมือจากข้าราชการประจำบางส่วน โดยเข้าไปแทรกแซงในการบริหารงานของข้าราชการประจำโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการแต่งตั้งโยกย้าย ในบางกรณีข้าราชการประจำก็ยินดีและเต็มใจร่วมมือกับนักการเมืองดังกล่าว เพื่อหวังผลในการเจริญก้าวหน้าในหน้าที่ราชการและผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ตามมาจากความใกล้ชิดและการร่วมมืออย่างดีกับนักการเมืองที่มีตำแหน่งและอำนาจ

การทุจริต คดโกง และแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบของนักการเมืองที่มีตำแหน่งเหล่านี้ แม้จะมีการกล่าวขวัญกันอย่างกว้างขวางในสาธารณะ แต่การตรวจสอบเพื่อเอาผิด

กับนักการเมืองเหล่านี้มักจะเป็นไปได้อย่างยากยิ่ง เพราะนักการเมืองทุจริตมักจะมีวิธีการ
หนีโกงต่าง ๆ อันชาญฉลาดที่ทำให้ไม่สามารถหาหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดได้ นอกจาก
นั้น กลไกในการตรวจสอบซึ่งมักจะประกอบด้วยข้าราชการประจำ หรือ นักการเมืองด้วย
กันเองก็มักจะไม่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบ เพราะเกรงกลัวอำนาจและบารมีของผู้มี
ตำแหน่งแห่งอำนาจหรือความรู้ก็มักคุ้นเป็นการส่วนตัวระหว่างพรรคพวกเดียวกัน

จากที่กล่าวมาทั้งหมด พอจะสรุปได้ว่า การนำประชาธิปไตยแบบตะวันตกมาใช้ใน
สังคมเอเชียอาคเนย์มีปัญหาอยู่มาก และคิดเพี้ยนไปจากต้นแบบอย่างมากพอสมควร ที่เป็น
เช่นนี้อาจเป็นเพราะความแตกต่างทางวัฒนธรรมทางการเมืองและสังคม ของสังคมตะวันตก
และสังคมเอเชียอาคเนย์ อย่างไรก็ตามด้วยอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่ครอบงำระบบ
การเมืองของโลก โดยเฉพาะหลังจากการล่มสลายของระบบการปกครองแบบโซเวียตใน
ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 ประกอบกับความคิดที่ว่าประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครอง
ที่เป็นธรรมที่สุดแก่คนส่วนใหญ่ของสังคม ความพยายามที่จะนำการปกครองแบบประ-
ชาธิปไตยมาใช้ในสังคมเอเชียอาคเนย์จึงยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและจริงจังในหลาย
กรณี

ท่ามกลางความพยายามที่จะใช้การปกครองประชาธิปไตยแบบตะวันตกของ
ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียอาคเนย์นี้เป็นที่น่าสังเกตว่า ในประเทศที่มีการพัฒนาการทาง
เศรษฐกิจสูงจะมีความเป็นประชาธิปไตยมากกว่าประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจต่ำ
โดยเฉพาะในด้านการเรียกร้องเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมือง ในขณะที่เดีย-
กกันในประเทศใดประเทศหนึ่ง การเรียกร้องเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีในกลุ่ม
ประชาชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและการศึกษาสูงมากกว่ากลุ่มประชาชนที่ด้อยกว่าทาง
เศรษฐกิจและการศึกษา

ประชากรปไตยในอินโดนีเซีย

อินโดนีเซียเป็นประเทศหมู่เกาะขนาดใหญ่ มีประชากรจำนวนมากอาศัยอยู่อย่างไม่ได้สัดส่วนบนเกาะต่าง ๆ มากมาย อินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่ที่สุด มีประชากรมากที่สุดและเชื่อกันว่ามีทรัพยากรมากที่สุดในเอเชียอาคเนย์ การที่ประชากรแยกย้ายกันอยู่ตามเกาะต่าง ๆ ทำให้ประชาชนขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ประชาชนมีความผูกพันกับเกาะที่ตนอยู่อาศัย โดยที่มีความสำนึกถึงความเป็นชาติเป็นส่วนร่วมน้อยมาก ประชาชนชาวอินโดนีเซียบนเกาะต่าง ๆ หรือในบางกรณีในส่วนต่าง ๆ ของเกาะเดียวกันมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป ความผูกพันกับท้องถิ่นที่อยู่อาศัย (regionalism) จึงเป็นลักษณะเด่นสำหรับสังคมอินโดนีเซีย เช่นนี้จึงถือได้ว่าอินโดนีเซียเป็นดินแดนแห่งความหลากหลาย (diversity) และเป็นภาระของผู้นำประเทศที่จะต้องสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (unity) ให้เกิดขึ้นและคงอยู่ด้วยวิธีการต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา

ความแตกต่างหลากหลายอันเนื่องมาจากความผูกพันของประชาชนต่อท้องถิ่นที่อยู่อาศัยนี้เป็นพื้นฐานของความขัดแย้งทางการเมืองและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในอินโดนีเซียความขัดแย้งสำคัญเกี่ยวกับเรื่องนี้คือความขัดแย้งระหว่างเกาะชวา (Java) กับหมู่เกาะรอบนอก (outer islands) ซึ่งเป็นเกาะส่วนใหญ่ของประเทศและมีเกาะสุมาตรา (Sumatra) เป็นเกาะใหญ่ที่สุด และความขัดแย้งดังกล่าวมักเป็นเรื่องของความขัดแย้งระหว่างชวากับสุมาตราเป็นสำคัญ ความขัดแย้งระหว่างชวากับสุมาตราเป็นความขัดแย้งในผลประโยชน์ทั้งทางศาสนา การเมือง และทางเศรษฐกิจ ในทางศาสนา ในขณะที่ประชาชนในเกาะรอบนอก (ยกเว้นเกาะบาหลีเล็ก ๆ ซึ่งเป็นคนนับถือศาสนาฮินดู) เป็นผู้นับถือศาสนาอิสลามอย่างบริสุทธิ์และเคร่งครัดแต่ชาวเกาะชวาซึ่งก็อ้างตัวว่าเป็นผู้นับถืออิสลามด้วยนั้นยอมรับและปฏิบัติตามหลักการของศาสนาฮินดูและความเชื่อดั้งเดิมตามประเพณีของท้องถิ่นอีกด้วย ลักษณะทางศาสนาและวัฒนธรรมของชาวชวาจึงเรียกว่าเป็นวัฒนธรรมชวา (Javanism) ซึ่งมีความแตกต่างกับลักษณะทางศาสนาและวัฒนธรรมของชาวเกาะรอบนอกซึ่งเป็นอิสลาม (Islam) ในทางการเมือง ศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองของอินโดนีเซียนับแต่อินโดนีเซียตกอยู่ใต้การปกครองของเนเธอร์แลนด์มาจนกระทั่งปัจจุบันรวมอยู่บนเกาะชวา

มาโดยตลอด การที่ผู้ปกครองอาณานิคมชาวเนเธอร์แลนด์ให้ความสำคัญแรกเริ่มและเป็นพิเศษต่อเกาะชวา ทำให้ชาวชวามีอิทธิพลและรักษาอิทธิพลทางการเมืองเหนือหมู่เกาะรอบนอกตลอดมา การที่ชวามีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นมากที่สุดแม้ชวาจะมีขนาดไม่ใหญ่มากนัก โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับเกาะสุมาตราที่มีส่วนสนับสนุนการเมืองของเกาะชวาและชาวชวาเหนือหมู่เกาะรอบนอกอื่น ๆ ด้วย ในทางเศรษฐกิจ ชวามีผลิตผลทางเศรษฐกิจน้อย ในขณะที่เกาะรอบนอกโดยเฉพาะสุมาตรามีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์และมีผลิตผลทางเศรษฐกิจจำนวนมาก แต่การที่ชาวชวากุมอำนาจทางการเมืองอยู่จึงทำให้ผลิตผลทางเศรษฐกิจจากเกาะรอบนอกถูกนำมาใช้ประโยชน์ในเกาะชวาอย่างไม่ได้สัดส่วน ความขัดแย้งทั้งทางศาสนาวัฒนธรรม ทางเศรษฐกิจ และทางการเมือง มีส่วนส่งเสริมซึ่งกันและกันในการทำให้ความขัดแย้งฝังรากลึกแน่นในทางการเมืองในรูปแบบของความขัดแย้งและการต่อสู้กันระหว่างชวากับหมู่เกาะรอบนอกโดยเฉพาะเกาะสุมาตรา ในประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการทางการเมืองของอินโดนีเซียปรากฏให้เห็นความขัดแย้งนี้มาตลอดนับแต่การแข่งขันกันระหว่างซูการ์โน (Sukarno) ผู้นำชาตินิยมชาวชวา กับฮัตตา (Hatta) ผู้นำชาตินิยมชาวสุมาตรา การจัดตั้งรัฐบาลปฏิวัติในสุมาตราต่อต้านรัฐบาลกลางของชาติที่จาการ์ตาในระหว่างปี 1957-1958 และการแข่งขันกันระหว่างผู้นำทางทหารซูฮาร์โต (Suharto) ชาวชวากับนาซูเตียน (Nasution) ชาวสุมาตรา ซึ่งก็ปรากฏว่าฝ่ายชาวชวาเป็นผู้ได้รับชัยชนะมาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งระหว่างชวากับชาวหมู่เกาะรอบนอกก็ยังคงปรากฏตัวและดำเนินอยู่ต่อไปและความขัดแย้งนี้เป็นปัญหาที่ผู้นำทางการเมืองชาวชวาจะต้องพยายามแก้ไขให้สำเร็จอยู่ตลอดเวลา จึงเป็นนโยบายของรัฐบาลอินโดนีเซียตลอดที่จะต้องพยายามสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจากความแตกต่างหลากหลาย (unity in diversity)

การประกาศเอกราชของอินโดนีเซียด้วยการสนับสนุนของญี่ปุ่นในเดือนสิงหาคม 1945 โดยผู้นำขบวนการชาตินิยมอินโดนีเซียไม่เป็นที่ยอมรับของเนเธอร์แลนด์ซึ่งยังคงต้องการกอบโกยผลประโยชน์จากอินโดนีเซียต่อไปหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ความล้มเหลวในการเจรจากันนำไปสู่การใช้กำลังเข้าสู่รบกันระหว่างกองทัพของเนเธอร์แลนด์กับกองกำลังชาตินิยมในท้องถิ่นต่าง ๆ ของหมู่เกาะอินโดนีเซีย การที่เนเธอร์แลนด์ใช้กำลังทหารและวิธีการรุนแรงขัดขวางพลังชาตินิยมอินโดนีเซียอย่างมาก การสู้รบระหว่างกอง

กำลังชาตินิยมกับกองทัพเนเธอร์แลนด์ดำเนินไปอย่างรุนแรงจนกระทั่งปลายปี 1949 ซึ่งด้วยพลังกดดันและบีบบังคับจากนานาประเทศรวมทั้งสหรัฐอเมริกาและจากองค์การสหประชาชาติเนเธอร์แลนด์จึงยอมมอบเอกราชโดยสมบูรณ์แก่อินโดนีเซียในเดือนธันวาคม 1949 โดยเนเธอร์แลนด์ยังคงยึดครองอิเรียนตะวันตก (West Irian) ไว้ในอำนาจของตน เมื่อเป็นเอกราช อินโดนีเซียอ้างสิทธิ์ครอบครองเหนือดินแดนทั้งหมดของดินแดนอาณานิคมของเนเธอร์แลนด์ทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านี้เนเธอร์แลนด์จะปกครองอินโดนีเซียไม่เคยมีครั้งใดในประวัติศาสตร์อินโดนีเซียที่ดินแดนเหล่านี้ทั้งหมดเคยตกอยู่ใต้อำนาจการปกครองของศูนย์กลางทางการเมืองสุมาตราเดียว

เมื่อเป็นเอกราชรวมทั้งตั้งแต่การประกาศเอกราชการให้กับตัวเองในปี 1945 อินโดนีเซียได้พยายามนำเอารูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยของตะวันตกมาใช้ในการดำเนินการปกครองประเทศ เป็นการให้ประชาธิปไตยแบบรัฐสภา มีพรรคการเมืองต่าง ๆ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชแข่งขันกันเพื่อรับการสนับสนุนจากประชาชนผ่านทาง การเลือกตั้งเพื่อเข้ามาใช้อำนาจในการปกครองประเทศตามรัฐธรรมนูญในระบบรัฐสภา แต่จากการที่พรรคการเมืองต่าง ๆ มักจะเป็นตัวแทนของท้องถิ่นและวัฒนธรรมที่แตกต่างและขัดแย้งกัน การต่อสู้กันระหว่างพรรคการเมืองในระดับชาติจึงเท่ากับการเน้นให้เห็นถึงความแตกต่างขัดแย้งระหว่างท้องถิ่นและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันให้ปรากฏชัดในระดับการเมืองระดับประเทศนั่นเอง ดังนั้นการเมืองอินโดนีเซียในระยะเริ่มแรกตามประชาธิปไตยในระบอบรัฐสภาจึงขาดเสถียรภาพอย่างมาก รัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นมักเป็นรัฐบาลผสมมีการขัดแย้งกันภายในรัฐบาลเอง และมีการเปลี่ยนแปลงโค่นล้มรัฐบาลบ่อยครั้งมาก ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง ทำให้รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศซึ่งสั่งสมกันมาตั้งแต่สมัยอาณานิคมได้

ท่ามกลางความไร้เสถียรภาพของการเมือง และสภาพเสื่อมโทรมทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศนี้ ประธานาธิบดีซูการ์โนซึ่งตามรัฐธรรมนูญปี 1950 ที่ให้อยู่มีอำนาจเป็นประมุขอย่างเป็นทางการแต่ไม่มีอำนาจบริหารอย่างแท้จริงนั้น ถือเป็นโอกาสดีที่จะแสดงบทบาทและอำนาจทางการเมืองอย่างจริงจัง โดยกล่าวโจมตีประชาธิปไตยแบบตะวันตกและความล้มเหลวในการดำเนินงานของพรรคการเมืองต่าง ๆ ในขณะนั้น ขณะเดียวกัน

ซูการ์โนก็เรียกร้องให้เปลี่ยนระบบการปกครองไปสู่สิ่งที่เขาเรียกว่าประชาธิปไตยแบบมีการนำ (Guided Democracy) ตั้งแต่ปี 1957 ประชาธิปไตยแบบมีการนำนี้ ซูการ์โนอ้างว่ามีพื้นฐานมาจากรูปแบบการปกครองดั้งเดิมตามประเพณีของอินโดนีเซียที่เน้นการปรึกษาหารือระหว่างฝ่ายต่าง ๆ เพื่อบรรลุความเห็นชอบร่วมกันเป็นเอกฉันท์ ซึ่งตามแนวความคิดนี้ซูการ์โนอ้างว่าจะขจัดความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองของอินโดนีเซียในขณะนั้น ในการนี้ซูการ์โนได้เรียกร้องให้มีการล้มเลิกระบบพรรคการเมือง และการปกครองแบบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา พร้อม ๆ กับการนำรัฐธรรมนูญปี 1945 ซึ่งให้อำนาจในทางบริหารสูงสุดอยู่กับประธานาธิบดีมาใช้แทนรัฐธรรมนูญฉบับปี 1950 อีกด้วย กล่าวได้ว่าในความพยายามของซูการ์โนที่จะนำประชาธิปไตยแบบมีการนำของอินโดนีเซียมาใช้นั้น ซูการ์โนต้องการแสดงอำนาจและบทบาทการเป็นผู้นำทางการเมืองของอินโดนีเซียอย่างแท้จริงแต่เพียงผู้เดียว

ด้วยความสามารถส่วนตัวที่มีความสามารถพูดชักจูงใจโน้มน้าวจิตใจคนซึ่งเป็นบุคลิกพิเศษของซูการ์โนเอง ประกอบด้วยความล้มเหลวของประชาธิปไตยระบบรัฐสภา ซูการ์โนสามารถทำให้ข้อเรียกร้องต่าง ๆ ของเขาได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ และประชาชนโดยทั่วไป และการปกครองประเทศตามระบบประชาธิปไตยแบบมีการนำก็ถูกนำมาใช้ในการปกครองอินโดนีเซียตั้งแต่ปี 1959 เป็นต้นมา ประชาธิปไตยแบบมีการนำเป็นการปกครองที่มีลักษณะของการเป็นประชาธิปไตยน้อยมากหรือไม่มีเลย ประชาชนไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองแม้กระทั่งจะผ่านทางการเลือกตั้ง แนวทางการบริหารประเทศและนโยบายการปกครองประเทศขึ้นอยู่กับภาระชี้แนะของผู้นำที่ชาญฉลาดคือตัวซูการ์โนเอง พรรคการเมืองต่าง ๆ ถูกจำกัดบทบาทไปหมด โดยซูการ์โนให้ความสำคัญกับกลุ่มการเมืองที่เขาถือว่าเป็นพลังทางการเมืองที่แท้จริงของสังคมอินโดนีเซียนั้นคือกลุ่มชาตินิยม กลุ่มศาสนา ซูการ์โนไม่ได้เน้นศาสนาอิสลามโดยเฉพาะ แต่กล่าวกว้าง ๆ ถึงการที่มีพระเจ้าองค์เดียวอันนี้เป็นไปตามความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรมของชาวชวาตั้งกล่าวมาแล้วข้างต้น และกลุ่มคอมมิวนิสต์

ในทางปฏิบัติ การปกครองแบบประชาธิปไตยแบบมีการนำเป็นการปกครองแบบเผด็จการโดยประธานาธิบดีซูการ์โนเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด อย่างไรก็ตาม ในการใช้อำนาจ

เผด็จการนี้ซูการ์โนก็ไม่มีฐานะที่มั่นคงอย่างเต็มที่ เพราะถึงแม้ประชาชนโดยทั่วไปจะนิยมชมชอบและให้การสนับสนุนตัวซูการ์โนอย่างมาก แต่ซูการ์โนก็ขาดองค์กรทางการเมืองที่มีการจัดองค์การอย่างเป็นระเบียบและมีสมาชิกจำนวนมากที่ให้การสนับสนุนซูการ์โนโดยตรง ในขณะเดียวกัน หลังการประกาศใช้ประชาธิปไตยแบบมีกษัตริย์แล้ว มีองค์กรซึ่งเป็นกลุ่มที่มีพลังทางการเมืองสองกลุ่ม ซึ่งเริ่มพัฒนาความเข้มแข็งและมีการจัดองค์การอย่างมีระเบียบสองกลุ่มซึ่งกำลังแสดงบทบาททางการเมืองอย่างแข่งขันกันอยู่ด้วย กลุ่มการเมืองทั้งสองคือ พรรคคอมมิวนิสต์ (PKI) และฝ่ายทหาร (Abri) ซูการ์โนยอมรับและสนับสนุนการคงอยู่และแสดงบทบาทของกลุ่มการเมืองทั้งสองนี้ ในการพัฒนาอำนาจและบทบาททางการเมืองในเมืองอินโดนีเซีย พรรคคอมมิวนิสต์และฝ่ายทหารกลายเป็นคู่แข่งกันโดยตรง ในการแข่งขันกันนั้น นอกจากทั้งสองกลุ่มจะแข่งกันหาความสนับสนุนจากประชาชนโดยทั่วไปแล้วทั้งพรรคคอมมิวนิสต์และฝ่ายทหารต่างก็แข่งกันในการที่จะได้รับความสนับสนุนจากตัวประธานาธิบดีซูการ์โนด้วย ในการแข่งกันหาความสนับสนุนจากซูการ์โนนี้ ทั้งฝ่ายคอมมิวนิสต์และฝ่ายทหารต่างก็พยายามแสดงท่าทีสนับสนุนนโยบายต่าง ๆ ของซูการ์โน แม้บางครั้งจะไม่เห็นด้วยก็ตาม การที่ทั้งพรรคคอมมิวนิสต์ และฝ่ายทหารต่าง ๆ แสดงการสนับสนุนนโยบายเผชิญหน้ากับมาเลเซีย (Malaysia Confrontation) ของประธานาธิบดีซูการ์โนในระยะ 1963-1965 เป็นตัวอย่างที่สำคัญในเรื่องนี้ ในขณะที่ทั้งพรรคคอมมิวนิสต์และฝ่ายทหารแข่งขันกันในเมืองอินโดนีเซียที่จะได้รับการสนับสนุนจากประธานาธิบดีซูการ์โนเพื่อความเข้มแข็งและอิทธิพลของตนนั้น ซูการ์โนก็อาศัยการแข่งขันและความขัดแย้งระหว่างสองกลุ่มพลังทางการเมืองนี้ เพื่อการสร้างฐานะอำนาจทางการเมืองของตนด้วยเหมือนกัน โดยซูการ์โนพยายามดำเนินการทางการเมืองที่จะทำให้อิทธิพลของกลุ่มทั้งสองนี้รั้งและถ่วงดุลย์กันเองจนไม่ทำให้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีอำนาจมากจนสามารถทำลายอำนาจของประธานาธิบดีเอง อย่างไรก็ตาม ในความพยายามทางการเมืองครั้งนี้ ซูการ์โนมักจะเอนเอียงไปทางการสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์มากกว่า ส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่าซูการ์โนมีความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติตะวันตกและนิยมชมชอบการปฏิบัติต่อต้านสิ่งที่เขาคิดว่าเป็นจักรวรรดินิยมทุนนิยมในทำนองเดียวกับอุดมการณ์ของฝ่ายคอมมิวนิสต์โดยทั่วไป กล่าวได้ว่า การแข่งขันระหว่างกลุ่มพลังทางการเมืองในระยะการปกครองประชาธิปไตยแบบนำวิถีนี้ปรากฏออก

มาในรูปแบบของการแข่งขันทางการเมืองรูปสามเหลี่ยมโดยมีชูการ์โนอยู่บนยอดของรูปสามเหลี่ยม และฝ่ายทหารกับพรรคคอมมิวนิสต์เป็นมุมด้านล่างสองมุม แต่ละจุดก็พยายามดำเนินการเพื่อเป้าหมายของตนเองซึ่งเหมือนกัน เป้าหมายอันนั้นก็คือการเสริมสร้างและคงไว้ซึ่งอำนาจทางการเมืองของตน ในการแข่งขันกันนี้ ประชาชนชาวอินโดนีเซียไม่มีส่วนร่วมด้วย ชาวอินโดนีเซียเป็นเพียงผู้เฝ้าดูและถูกชักนำโดยศูนย์อำนาจทั้งสามท่ามกลางสภาพที่เสื่อมโทรมลงตลอดเวลาของตนเอง และของประเทศเป็นการส่วนรวมทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

พรรคคอมมิวนิสต์มีบทบาทในอินโดนีเซียภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นสหภาพโซเวียตในรัสเซียในปี 1917 ไม่นาน โดยผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย โดยเฉพาะ นายตัน มาลาคา (Tan Malaka) แสดงบทบาทเป็นตัวแทนของขบวนการคอมมิวนิสต์สากล (Comintern) ภายในบงการของสหภาพโซเวียตในเอเชียอาคเนย์ พรรคคอมมิวนิสต์ได้ร่วมแสดงบทบาทการต่อต้านอำนาจอาณานิคมของเนเธอร์แลนด์ด้วยวิธีการใช้กำลัง โดยเฉพาะการก่อการกบฏขึ้นในปี 1927 ซึ่งก็ถูกกองกำลังอาณานิคมปราบลงได้ นอกจากนั้นพรรคคอมมิวนิสต์ก็ก่อการปฏิวัติต่อต้านรัฐบาลชาตินิยมของชูการ์โนในปี 1948 ในขณะที่รัฐบาลชาตินิยมนั้นกำลังปฏิบัติการทางทหารต่อต้านกับกองกำลังของเนเธอร์แลนด์อยู่ การก่อการปฏิวัติที่เมืองเมดิอุ (Mediun) ของพรรคคอมมิวนิสต์ครั้งนี้ ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์เสื่อมการสนับสนุนไปอย่างมาก เพราะเท่ากับเป็นการทำลายพลังชาตินิยมของอินโดนีเซียในการต่อสู้กับเนเธอร์แลนด์โดยตรง อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่อินโดนีเซียได้รับเอกราชจากเนเธอร์แลนด์ในปลายปี 1949 พรรคคอมมิวนิสต์ก็เริ่มได้รับการสนับสนุนจากประชาชนเพิ่มขึ้นอีก ทั้งนี้ เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงแนวทางสู่อำนาจทางการเมือง และการจัดโครงสร้างในการดำเนินงานของพรรคใหม่ ทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของเลขาธิการพรรคคนใหม่ คือ นายไอคิต (Aidit) พรรคคอมมิวนิสต์ภายใต้การนำของนายไอคิตได้หันมายอมรับแนวทางการต่อสู้ทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย โดยแทนการใช้กำลังปฏิวัติรุนแรงตามที่เคยเป็นมาก่อนหน้านั้น และไอคิต ก็พยายามนำพรรคคอมมิวนิสต์เข้าเป็นผู้ต่อสู้และเรียกร้องเพื่อผลประโยชน์ของชนชั้นต่ำซึ่งเป็นชาวนา และเป็นชนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเกาะชวา นอกจากนั้น พรรค

คอมมิวนิสต์ของนายโอดิตยังพยายามอิงกับผู้มีอำนาจทางการเมืองโดยเฉพาะในระยะการใช้
ประชาธิปไตยแบบมีการนำอีกด้วย ด้วยแนวทางดังกล่าว ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์ได้รับการ
สนับสนุนจากประชาชนอย่างกว้างขวาง จนมีสมาชิกพรรคจำนวนมากขนาดที่เป็นพรรค
คอมมิวนิสต์ที่ใหญ่ที่สุดในโลกนอกประเทศที่ปกครองตามลัทธิคอมมิวนิสต์เลยทีเดียวนั้น และ
โอดิตเองก็ได้เข้าร่วมในรัฐบาลของประธานาธิบดีซูการ์โนด้วย ในขณะเดียวกัน การที่
ประธานาธิบดีซูการ์โนมีท่าทีเป็นปฏิปักษ์ต่อฝ่ายตะวันตก และเอนเอียงไปทางฝ่ายจีนและ
สหภาพโซเวียตนั้น ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์สามารถมีอิทธิพลแทรกซึมเข้าไปในรัฐบาล
อินโดนีเซียได้อย่างดียิ่ง อย่างไรก็ตามแม้โอดิตจะเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานของพรรค
คอมมิวนิสต์ก็ตาม แต่เป้าหมายสุดท้ายของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียก็คือการใช้กำลัง
เข้ายึดอำนาจการปกครองของรัฐเมื่อพรรคคอมมิวนิสต์เห็นว่าโอกาสนั้นมาถึงแล้วการสร้าง
ความเข้มแข็งและการมีอิทธิพลต่อรัฐบาลของพรรคคอมมิวนิสต์ที่ดำเนินมาโดยตลอดนั้นได้
รับการต่อต้านจากฝ่ายทหารอยู่ตลอดเวลา

เมื่อเป็นเอกราช ฝ่ายทหารของอินโดนีเซียยังมีความอ่อนแอและแตกแยกอย่างมาก
ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมและความผูกพันกับท้องถิ่นที่อาศัย
ของชาวอินโดนีเซียในเกาะต่าง ๆ ในการต่อสู้เพื่อเอกราชกับเนเธอร์แลนด์ด้วยกำลังของ
ขบวนการชาตินิยมอินโดนีเซียหลังสงครามโลกครั้งที่สองนั้น กองกำลังชาตินิยมขาดความ
เป็นเอกภาพและขาดศูนย์กลางการบังคับบัญชา ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นทำการต่อสู้กับ
กองกำลังของเนเธอร์แลนด์อย่างกระจัดกระจายในแต่ละท้องถิ่นเอง ถึงแม้ว่ากองกำลังทหาร
อินโดนีเซียที่ญี่ปุ่นจัดตั้งขึ้นในระยะสงครามโลกครั้งที่สองที่เรียกว่าเปต้า (PETA) จะมี
บทบาทสำคัญในการต่อต้านเนเธอร์แลนด์ก็ตาม แต่ PETA ก็ไม่มีอำนาจบังคับบัญชาเหนือ
กองกำลังในท้องถิ่นอย่างจริงจัง แต่อย่างไรก็ตาม ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกองทัพ
ก็เริ่มเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อรัฐบาลได้หันมาให้ความสนใจต่อปัญหาความมั่นคงของ
ประเทศและได้พัฒนากองทัพขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพของรัฐบาล การที่
รัฐบาลใช้กองทัพในการปราบกบฏในเกาะรอบนอกโดยเฉพาะในสุมาตรา และสุราเวสี
(Surawesi) ในระหว่างปี 1957-1958 ทำให้กองทัพมีความเป็นปึกแผ่นมั่นคง เป็นอันหนึ่งอัน
เดียวกันมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้น การที่ประธานาธิบดีซูการ์โนใช้กองทัพเป็นเครื่องมือในการ

บิบบังคับเรียกร้องเอาอิเรียนตะวันตกคืนจากเนเธอร์แลนด์ในระยะระหว่างปี 1960-1962 และประสบความสำเร็จ นอกจากจะสร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงในกองทัพแล้ว ยังเป็นการแสดงบทบาททางการเมืองของกองทัพโดยตรงอีกด้วยในฐานะที่กองทัพเป็นปัจจัยในการส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติโดยตรง กองทัพเริ่มพิจารณาตนเองว่าเป็นผู้พิทักษ์ผลประโยชน์ของชาติและเสถียรภาพทางการเมืองทัดเทียมหรือมากกว่ากลุ่มการเมืองอื่นๆ ด้วยบทบาทของกองทัพในการเป็นเครื่องมือสำคัญในนโยบายการเผชิญหน้ากับมาเลเชียระหว่างปี 1963-1965 สร้างความเข้มแข็งให้กับกองทัพและทำให้กองทัพได้รับการยอมรับจากประชาชนโดยทั่วไปมากขึ้นมาก เมื่อกองทัพมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมีความเข้มแข็งและยังถือว่าตนเป็นผู้ปกป้องและรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของชาติ กองทัพซึ่งมีความเป็นอนุรักษ์นิยมและต่อต้านการเปลี่ยนแปลงได้พิจารณาเห็นว่าคอมมิวนิสต์และพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งต้องการโค่นล้มรัฐบาลและเปลี่ยนแปลงการปกครองอย่างรุนแรงนั้นเป็นอันตรายต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ของประเทศ และกองทัพถือเป็นความรับผิดชอบของกองทัพที่จะต้องต่อต้านและทำลายอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศอันนั้น ดังนั้นกองทัพจึงหันมาเผชิญหน้ากับพรรคคอมมิวนิสต์โดยตรง แต่การเผชิญหน้าระหว่างกองทัพกับพรรคคอมมิวนิสต์ยังไม่ปรากฏออกมาด้วยวิธีการใช้กำลังรุนแรงเพราะยังมีประธานาธิบดีซูการ์โนคอยไกล่เกลี่ยการเผชิญหน้านี้และเป็นการปกป้องพรรคคอมมิวนิสต์ไปด้วยในตัว ความใกล้ชิดระหว่างประธานาธิบดีซูการ์โนและรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลบางคนโดยเฉพาะรัฐมนตรีต่างประเทศสุมันดริโอ (Sibandrio) สร้างความไม่พอใจให้กับฝ่ายทหารภายใต้การนำของพลเอกนาซูเตียน (Nasution) อยู่ตลอดเวลาการเผชิญหน้าระหว่างฝ่ายทหารกับพรรคคอมมิวนิสต์มีความตึงเครียดตลอดระยะเวลาระหว่าง 1964-1965 และโอกาสการปะทะกันขึ้นแตกหักปรากฏอยู่ตลอดเวลาในระยะนั้น

ท่ามกลางการเผชิญหน้ากันอย่างตึงเครียดนี้ ประกอบกับข่าวคราวเกี่ยวกับสุขภาพไม่ดีของประธานาธิบดีซูการ์โน พรรคคอมมิวนิสต์ได้ก่อรัฐประหารยึดอำนาจรัฐในวันที่ 30 กันยายน 1965 และได้สังหารผู้นำทางทหารชั้นสูง 6 คน แต่นายพลนาซูเตียนรอดพ้นการสังหารไปได้ อย่างไรก็ตาม นายพลซูฮาร์โต (Suharto) ซึ่งเป็นผู้บัญชาการกองกำลังสำรองสามารถนำกำลังทหารเข้าปราบปรามการยึดอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์ได้สำเร็จในวันต่อ

มาคือวันที่ 1 ตุลาคม นั่นเอง เหตุการณ์ครั้งนี้เรียกกันว่าเหตุการณ์เกสตาปู (Gestapu) เหตุการณ์นี้นำไปสู่การกวาดล้างและฆาตกรรมสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์และผู้ที่ให้การสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์ขนาดใหญ่ทั่วอินโดนีเซีย ซึ่งทำให้มีผู้เสียชีวิตนับหมื่นนับแสนคน ซึ่งจำนวนไม่น้อยของผู้เสียชีวิตนี้ถูกสังหารโดยสาเหตุความขัดแย้งอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนหรือเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แต่อย่างใด แต่มีการใช้ความเกลียดชังคอมมิวนิสต์เป็นข้ออ้างอย่างกว้างขวางในการสังหารฝ่ายตรงข้าม

การโค่นล้มและทำลายล้างพรรคคอมมิวนิสต์ดำเนินไปพร้อมๆ กับการเสื่อมอำนาจของประธานาธิบดีซูการ์โน ทั้งนี้เพราะฝ่ายทหารไม่พอใจท่าทีที่ซูการ์โนสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์ รวมทั้งข้อสงสัยว่าซูการ์โนอาจมีส่วนล่วงรู้ในการกระทำของพรรคคอมมิวนิสต์ด้วย นอกจากนี้ ทหารยังเห็นว่าการเป็นผู้นำของซูการ์โนนำความเสื่อมโทรมมาสู่สังคมอินโดนีเซียและไม่สามารถแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศซึ่งกำลังเลวร้ายลงไปอยู่ตลอดเวลา ในปี 1966 ฝ่ายทหารได้เข้าควบคุมอำนาจทางการเมืองและการปกครองประเทศอย่างเต็มที่โดยมีนายพลซูฮาร์โตเป็นประธานาธิบดี ส่วนนายพลนาซูเตียนถูกกีดกันออกไปจากอำนาจทางการเมืองและได้รับแต่งตั้งเข้าไปเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแทน ในการที่ฝ่ายทหารเข้าใช้อำนาจปกครองประเทศโดยตรงนี้ ผู้นำฝ่ายทหารอ้างว่าจะนำประเทศเข้าสู่ยุคใหม่ (New Order) และเน้นการแก้ปัญหาของประเทศทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเร่งรีบ ในการนี้ ฝ่ายทหารได้รับความร่วมมือจากนักวิชาการพลเรือนซึ่งร่วมในคณะรัฐมนตรีของประธานาธิบดีซูฮาร์โตด้วย เรียกได้ว่ารัฐบาลอินโดนีเซียในยุคใหม่นี้เป็นรัฐบาลของทหารและนักวิชาการ (military-technocrat government) ขณะเดียวกัน ฝ่ายทหารก็ประกาศจุดยืนเกี่ยวกับบทบาทของตนในสังคมอินโดนีเซียว่าทหารไม่ใช่มีบทบาทหน้าที่ในการป้องกันประเทศเท่านั้น แต่ทหารยังมีหน้าที่ที่จะต้องแก้ไขปัญหาและสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศด้วย หลักการอันนี้เรียกกันว่า การแสดงบทบาทสองหน้าที่ของฝ่ายทหาร (dwi-fungsi) ซึ่งเท่ากับเป็นการแสดงเจตจำนงของฝ่ายทหารที่จะมีอำนาจและบทบาททางการเมืองของอินโดนีเซียอย่างเต็มที่

การเมืองภายในของอินโดนีเซียในยุคใหม่นี้ ฝ่ายทหารโดยการนำของประธานาธิบดี นายพลซูฮาร์โต ได้พยายามดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งในอำนาจทางการเมืองของตนและพยายามกีดกันกลุ่มการเมืองอื่น ๆ ที่จะมีโอกาสท้าทายอำนาจของฝ่ายทหาร ได้มีการจัดตั้งกลุ่มการเมืองกลุ่มใหม่ที่มีทหารเป็นแกนกลาง เรียกว่า เซกเบอร์โกลคาร์ (Sekber Golkar) ซึ่งรวมเอาสมาชิกซึ่งเป็นข้าราชการและกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการปกครองของรัฐบาล เป็นการขยายฐานอำนาจทางการเมืองของฝ่ายทหารโดยตรง ถึงแม้กลุ่มโกลคาร์นี้จะอ้างว่าไม่ได้เป็นพรรคการเมือง แต่กลุ่มโกลคาร์ก็เข้าร่วมในการเลือกตั้งทุกครั้งและสามารถรอบงำสถาบันทางรัฐสภาของประเทศมาได้ตลอดนับแต่การเลือกตั้งในปี 1971 เป็นต้นมา ในขณะที่เดียวกันในขณะที่รัฐบาลทหารเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองต่าง ๆ เข้าร่วมในการเลือกตั้งครั้งต่าง ๆ ด้วยเพื่อแสดงให้เห็นความเป็นประชาธิปไตยของรัฐบาลทหาร รัฐบาลก็จะพยายามกีดกันโอกาสที่พรรคการเมืองเหล่านั้นจะมีบทบาททางการเมืองแข่งกับฝ่ายทหารและกลุ่มโกลคาร์ด้วย โดยการแทรกแซงการกำหนดตัวผู้บริหารของพรรค โดยการสงวนสิทธิในการอนุมัติบุคคลที่จะลงแข่งขันรับเลือกตั้ง โดยการห้ามพรรคการเมืองเข้าหาเสียงในชนบทโดยอ้างว่าเพื่อให้ประชาชนมีเวลาทำมาหากินได้เต็มที่ตามหลักการลอยประชาชน (floating the masses) ในขณะที่โกลคาร์เป็นกลุ่มการเมืองกลุ่มเดียวที่มีโอกาสใกล้ชิดกับประชาชนโดยอาศัยระบบราชการและกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่รวมตัวกันอยู่ในโกลคาร์ นอกจากนี้ หลังปี 1973 รัฐบาลทหารยังดำเนินมาตรการให้มีการรวมกลุ่มพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่แตกต่างกันเข้าเป็นพรรคการเมืองอย่างถูกต้องตามกฎหมายเพียง 2 พรรคเท่านั้น คือพรรค Development Unity party หรือ PPP กับพรรค Democratic Development Party หรือ PDP อันนี้ก็เป็นการสร้างความอ่อนแอให้กับพรรคการเมืองทั้งสองที่ตั้งขึ้นมาด้วย เพราะพรรคทั้งสองนี้เป็นเพียงการรวมตัวหลวม ๆ ของพรรคเดิมต่าง ๆ ที่แตกต่างกันขัดแย้งกันนั่นเอง นอกจากนี้รัฐบาลของฝ่ายทหารก็ยังได้ใช้มาตรการต่าง ๆ รวมทั้งวิธีการรุนแรงที่จะขจัดกลุ่มต่อต้านรัฐบาลต่าง ๆ อย่างเต็มที่ด้วย กล่าวได้ว่า การเมืองในยุคใหม่ของอินโดนีเซียตกอยู่ใต้อำนาจของฝ่ายทหารอย่างเต็มที่โดยกลุ่มอื่น ๆ ไม่มีโอกาสท้าทายอำนาจของรัฐบาลอย่างจริงจังตั้งแต่ประการใด

การเมืองภายในของอินโดนีเซียในยุคใหม่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลทหารของประธานาธิบดีซูฮาร์โตนั้นว่ามีเสถียรภาพอย่างมากแม้จะขาดลักษณะสำคัญบางประการของระบอบประชาธิปไตยก็ตาม เป้าหมายสำคัญของนโยบายของรัฐบาลปัจจุบันอันหนึ่งก็คือ การเร่งรีบและทุ่มเทพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างจริงจังโดยอาศัยความร่วมมือจากประเทศและกลุ่มประเทศที่เจริญแล้วรวมทั้งองค์การระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจเพื่อชดเชยและพัฒนาทรัพยากรจำนวนมหาศาลของประเทศ ความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายอันสำคัญนี้จะมีส่วนสำคัญต่อการเสริมสร้างเสถียรภาพและความชอบธรรมทางการเมืองของรัฐบาลทหารอย่างสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากความสำเร็จอันนี้หมายถึงรวมถึงการกระจายผลประโยชน์ให้กับประชาชนทั่วไปของประเทศด้วย

ประชาธิปไตยแบบอินโดนีเซียดำเนินมาอย่างต่อเนื่องภายใต้อำนาจของกองทัพและกลุ่มโกลคาร์ ในทางนิตินัย อินโดนีเซียได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาตลอดตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญตั้งแต่ปี 1971 และการเลือกตั้งครั้งสุดท้ายในระบบนี้ก็เกิดขึ้นในปี 1997 ขณะเดียวกันประธานาธิบดีซูฮาร์โตก็ได้รับการเลือกตั้งโดยสภานิติบัญญัติมาตลอดถึง 7 ครั้งโดยอยู่ในตำแหน่งสมัยละ 5 ปี ครั้งสุดท้ายประธานาธิบดีซูฮาร์โต ได้รับเลือกในปี 1998

การเป็นประชาธิปไตยในนาม แต่เป็นการผูกขาดการปกครองแบบเผด็จการในการปฏิบัติของกองทัพและกลุ่มโกลคาร์ภายใต้การนำของประธานาธิบดีซูฮาร์โตได้รับการต่อต้านอยู่ตลอดเวลาโดยกลุ่มปัญญาชน นักศึกษา และนักการเมืองบางส่วน แต่ความแตกแยกกันเองระหว่างฝ่ายต่อต้านรัฐบาล และการปราบปรามการต่อต้านด้วยวิธีการรุนแรงจากฝ่ายรัฐบาล ทำให้ประชาธิปไตยแบบอินโดนีเซียดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง

ในการปกครองประชาธิปไตยแบบอินโดนีเซียนี้ นอกจากจะเป็นการปกครองแบบเผด็จการทางการเมืองแล้ว ยังเป็นการปกครองที่เต็มไปด้วยการทุจริต คดโกงอย่างกว้างขวาง ประธานาธิบดีซูฮาร์โตและครอบครัว พร้อมด้วยผู้มีอำนาจได้กองทัพและระบบราชการกับนักธุรกิจที่มีความใกล้ชิดกับบุคคลเหล่านี้เป็นเป้าหมายการโจมตีของสาธารณะมาโดยตลอด สังคมอินโดนีเซียภายใต้การนำของประธานาธิบดีซูฮาร์โตมีช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก โดยที่คนส่วนน้อยที่มีอำนาจหรือใกล้ชิดบุคคลที่มีอำนาจมีความร่ำรวย

มหาศาล คนส่วนใหญ่ของประเทศกลับมีความยากจนและเผชิญกับภาวะยากแค้นทุกข์เข็ญอยู่เนื่อง ๆ โดยเฉพาะในภาวะทุกข์ภัยทางธรรมชาติ

วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงที่เกิดขึ้นในเอเชียในปี 1997 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมในอินโดนีเซีย ภาวะยากแค้นทางเศรษฐกิจ การขาดแคลนสินค้าอุปโภคบริโภค ราคาสินค้าและอาหารที่พุ่งสูงขึ้นอย่างรุนแรง ทำให้นักศึกษาและประชาชนก่อการจลาจลไปทั่วอินโดนีเซีย โดยเฉพาะในเมืองหลวงจาการ์ตา การเดินขบวนก่อจลาจลด้วยวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจดำเนินไปอย่างรุนแรงและต่อเนื่องควบคู่ไปกับการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ประธานาธิบดีซูฮาร์โตพร้อมทั้งครอบครัวและพรรคพวกถูกโจมตีอย่างรุนแรงว่าเป็นต้นเหตุให้เกิดความเลวร้ายด้านต่าง ๆ ของอินโดนีเซีย ผู้นำทางศาสนา และนักการเมืองฝ่ายค้านซึ่งเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวาง ในขณะที่ฝ่ายกองทัพภายใต้การนำของนายพล วิรันโต (Wiranto) ผู้บัญชาการทหารสูงสุดและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมวางตัวเฉยอย่างระมัดระวังในสถานการณ์ทางการเมืองและสังคมที่เป็นอนาธิปไตย

จากแรงกดดันรุนแรงต่าง ๆ ทำให้ประธานาธิบดีซูฮาร์โตต้องประกาศลาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดีในเดือนพฤษภาคม 1998 หลังจากดำรงตำแหน่งแห่งอำนาจนี้มานานกว่า 30 ปี โดยสภาได้เลือกรองประธานาธิบดีซูฟู ฮาบิบี (Jusuf Habibie) ให้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีสืบแทน โดยประธานาธิบดีคนใหม่ได้เร่งรีบดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกติกาเกี่ยวกับการเมืองการปกครองประเทศให้เป็น “ประชาธิปไตย” มากขึ้นตามแรงกดดันของฝ่ายต่อต้านรัฐบาล

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สำคัญในอินโดนีเซียปรากฏในรูปของการลดบทบาทของทหารในทางการเมืองลง และการให้มีการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมากขึ้น จำนวนที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรที่เคยสงวนไว้ให้บุคคลในกองทัพจำนวน 75 ที่นั่ง แต่เดิม ถูกลดลงเหลือ 38 ที่นั่ง ในขณะที่เดิมให้มีพรรคการเมืองเพียง 2 พรรคนอกจากกลุ่มโกลคาร์เข้าร่วมในการเลือกตั้งได้ ได้มีการเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองต่าง ๆ เข้าร่วมในการเลือกตั้งโดยไม่จำกัด และสมาชิกที่ปรึกษาสูงสุดของประชาชนซึ่งเป็นองค์กรที่เลือกประธานาธิบดีมีสมาชิกลดลงเหลือ 700 คน จากเดิมมี 1,000 คน ในสภาพเช่นนี้ หากไม่มี

การเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงใด ๆ เกิดขึ้นในอนาคตที่พอจะมองเห็นได้ โอกาสของการเป็นประชาธิปไตยที่ดีขึ้นคงเป็นไปได้สำหรับอินโดนีเซียและเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นได้บ้างถึงอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในประชาธิปไตยแบบอินโดนีเซีย

การเลือกตั้งตามกติกาใหม่นี้ของอินโดนีเซียได้มีขึ้นในวันที่ 7 มิถุนายน 1999 มีพรรคที่สมัครเข้ารับเลือกตั้ง 48 พรรค แต่พรรคการเมืองที่มีบทบาทสำคัญในการเลือกตั้งครั้งนี้มีเพียง 5 พรรค คือ พรรคโกลดคาร์ ของประธานาธิบดีฮาบีบี พรรคประชาธิปไตยอินโดนีเซียเพื่อการต่อสู้ (Partai Demokrasi Indonesia-Struggle หรือ PDI Struggle) ของนางเมกาวตี ซูการ์โนบุตรี (Megawati Sukarnoputri) บุตรสาวของอดีตประธานาธิบดีซูการ์โน พรรคชาติตื่นตัว (National Awakening Party) ของนาย अबดุลราห์มาน วาฮิด (Abdurrahman Wahid) ผู้นำศาสนาอิสลาม และพรรคอาณัติแห่งชาติ (National Mandate Party) ของนักปฏิรูปชื่ออาเมียน ราอิส (Amien Rais)

ประชาธิปไตยในกัมพูชา

กัมพูชาได้รับเอกราชโดยสมบูรณ์จากฝรั่งเศสตามสัญญา เจนีวา 1954 เช่นเดียวกับลาว แต่กัมพูชาไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชาติหรือปัญหาความเป็นชาติเหมือนลาว ทั้งนี้เพราะกัมพูชามีราชวงศ์เดียวที่ทำการปกครองประเทศมาเป็นเวลานาน ซึ่งทำให้สถาบันกษัตริย์เป็นศูนย์รวมความจงรักภักดีของประชาชนชาวกัมพูชาในสวนต่าง ๆ ของประเทศได้อย่างดี นอกจากนั้น ด้วยความแข็งแกร่งและมั่นคงของผู้นำกัมพูชาในการเจรจาที่เจนีวา ทำให้สัญญาเจนีวาในปี 1954 นั้น ไม่รับรองฐานะของกลุ่มคอมมิวนิสต์ในกัมพูชา ซึ่งก็มีส่วนในการต่อสู้เพื่อการเรียกร้องเอกราชของกัมพูชาด้วย ดังนั้น เมื่อได้รับเอกราช สภาพการเมืองภายในของกัมพูชาจึงอยู่ในภาวะของการมีเสถียรภาพมากพอสมควร

การเมืองภายในของกัมพูชานับแต่เป็นเอกราชขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพ และการเป็นผู้นำของเจ้านโรดม สีหนุ (Norodom Sihanouk) อย่างมาก ด้วยฐานะของการเป็นกษัตริย์ในสังคมซึ่งสถาบันกษัตริย์ฝังรากลึกมาเป็นเวลานาน และด้วยความสามารถในการจัดการดำเนินงานทางการเมืองอย่างชาญฉลาด ทำให้เจ้าสีหนุเป็นผู้นำแต่เพียงผู้เดียวที่มีอิทธิพลต่อ

การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงในการเมืองภายในของกัมพูชา และสีหนุก็มีบทบาทสำคัญในด้านการต่างประเทศของกัมพูชาด้วย กษัตริย์สีหนุสละราชสมบัติถวายพระบิดาในปี 1955 และได้จัดตั้งพรรคการเมืองชื่อพรรคสังคมนิยม (Sangkum Reastreniyum) เพื่อเป็นองค์กรสนับสนุนอำนาจและบทบาททางการเมืองของตนอย่างเต็มที่ การสละราชบัลลังก์มิได้ทำให้เจ้าสีหนุลดฐานะลงในสายตาของประชาชนชาวกัมพูชาเลย เพราะสีหนุยังคงไว้ซึ่งความเป็นเจ้าอย่างสมบูรณ์การสละราชบัลลังก์กลับทำให้สีหนุมีอิทธิพลและบทบาทที่จะควบคุมการเมืองของกัมพูชาได้มั่นคงยิ่งขึ้น เพราะนอกจากความเป็นอดีตกษัตริย์แล้ว สีหนุยังได้อาศัยกลไกของพรรคสังคมนิยมซึ่งแผ่กระจายไปในส่วนต่าง ๆ ของสังคมนกัมพูชาและในระบบราชการในอันที่จะเสริมสร้างอำนาจของตนได้อย่างดีอีกทางหนึ่งด้วย กล่าวได้ว่า การเมืองภายในของกัมพูชาคงอยู่ใต้อำนาจของเจ้าสีหนุซึ่งเป็นอดีตกษัตริย์ เป็นหัวหน้ารัฐบาล และเป็นผู้นำองค์กรทางการเมืองที่สำคัญที่สุดของกัมพูชาแต่เพียงผู้เดียว

การที่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองขึ้นอยู่กับตัวบุคคลที่มีอำนาจสูงสุด แทนที่จะขึ้นอยู่กับระบบการเมืองที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในสังคมนั้น ก่อให้เกิดปัญหาทางการเมืองอย่างสำคัญของกัมพูชา โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอดอำนาจภายหลังการจากไปของเจ้าสีหนุ การที่ไม่มีหลักการในเรื่องนี้อย่างแน่ชัด ทำให้เป็นที่คาดการณ์กันว่า การเมืองของกัมพูชาจะประสบกับความวุ่นวายอย่างค่อนข้างจะแน่นอนหลังจากการจากไปของเจ้าสีหนุ การเมืองกัมพูชาภายใต้การเป็นผู้นำของเจ้าสีหนุ แม้ว่ากลุ่มการเมืองต่าง ๆ จะยอมรับความเป็นผู้นำของเจ้าสีหนุอย่างกว้างขวาง แต่ฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งให้การสนับสนุนเจ้าสีหนุนั้นก็มีความขัดแย้งกันและต่างก็แข่งขันกัน ในอันที่จะให้เจ้าสีหนุสนองตอบความต้องการของฝ่ายตนอยู่ตลอดเวลา ในสภาพเช่นนี้ เจ้าสีหนุซึ่งต้องการรับการสนับสนุนจากทุกฝ่ายต้องแสดงบทบาทเป็นผู้ประนีประนอมความขัดแย้งและการแข่งขันกันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ อย่างเต็มที่ ในขณะที่เดียวกันเจ้าสีหนุก็ต้องพยายามถ่วงดุลย์แห่งอำนาจของฝ่ายต่าง ๆ เพื่อมิให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีอำนาจเหนือฝ่ายอื่นหรือฝ่ายตรงข้ามมากเกินไปจนอาจจะกลายเป็นพลังที่ทำลายอำนาจการปกครองของเจ้าสีหนุเองได้ในขั้นสุดท้าย อย่างไรก็ตาม ในการแสดงบทบาทดังกล่าวนี้ เจ้าสีหนุมีฐานะความเป็นผู้นำและการเคารพนับถือและการสนับสนุนจากประชาชนโดยทั่วไปเป็นพื้นฐานที่สำคัญด้วย

ภายใต้การเป็นผู้นำของเจ้าสีหนุ มีกลุ่มการเมืองสำคัญที่ขัดแย้งและแข่งขันกัน 2 กลุ่ม คือฝ่ายทหารนิยมขวา ซึ่งมีนายพลลอนนอล (Lon Nol) และนายพลเจ้าสิริมาตะ (Sirik Matak) เป็นผู้นำ กับกลุ่มนักการเมืองฝ่ายซ้ายซึ่งมีเขี้ยวสัมพัน (Khieu Samphan) และเอียงสาร์ (Ieng Sary) เป็นผู้นำคนสำคัญ ในการปรานีประนอมข้อขัดแย้งระหว่างสองฝ่ายนี้ เจ้าสีหนุในฐานะประมุขแห่งรัฐ (Head of State) ได้พยายามจัดตั้งรัฐบาลโดยให้ทั้งสองฝ่ายเข้าร่วมการบริหารประเทศด้วยพร้อม ๆ กัน ขณะเดียวกัน หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีท่าทีว่าจะมีอำนาจมากขึ้น เจ้าสีหนุก็มักจะถ่วงดุลย์โดยการให้การสนับสนุนอีกฝ่ายหนึ่งมากขึ้นด้วย

ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายทหารนิยมขวากับฝ่ายซ้ายมีประเด็นครอบคลุมถึงทั้งในด้านการบริหารภายในประเทศ และทั้งด้านความสัมพันธ์ของกัมพูชากับต่างประเทศ ฝ่ายขวาต้องการให้กัมพูชามีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ต้องการให้เจ้าสีหนุขับไล่กองกำลังของเวียดกงและเวียดนามเหนือซึ่งมาตั้งสมุญอยู่ทางชายแดนด้านตะวันออก ซึ่งอยู่ติดกับเวียดนามใต้ เพื่อโจมตีเวียดนามใต้ออกไปจากกัมพูชา ในด้านการต่างประเทศ ฝ่ายขวาต้องการให้กัมพูชาเป็นปฏิปักษ์กับฝ่ายคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะจีนและเวียดนามเหนือ และต้องการมีสัมพันธ์ใกล้ชิดและได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาและไทย ในทางตรงข้าม ฝ่ายซ้ายต้องการให้มีการโอนกิจการทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เข้าเป็นของรัฐตามแนวทางสังคมนิยม ไม่มีปฏิกริยาต่อต้านการคงอยู่ของพวกเวียดกงและเวียดนามเหนือในกัมพูชา และต้องการให้กัมพูชามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะจีนและเวียดนามเหนือ

ในตอนปลายทศวรรษ 1960 เจ้าสีหนุได้ดำเนินนโยบายบริหารประเทศไปในแนวทางของฝ่ายซ้ายอย่างมาก ซึ่งปรากฏว่า นโยบายดังกล่าวประสบกับความล้มเหลวในการจะแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ สภาพดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดความไม่พอใจและการคัดค้านจากผู้นำทางทหารฝ่ายขวา เจ้าสีหนุตระหนักดีถึงความผิดพลาดดังกล่าวและตระหนักถึงการคัดค้านอย่างจริงจังจากผู้นำฝ่ายขวา ทางแก้ปัญหาของเจ้าสีหนุคือการปรับปรุงรัฐบาลกัมพูชาเสียใหม่ โดยให้ผู้นำฝ่ายขวาเข้ามามีอิทธิพลในรัฐบาลอย่างเต็มที่ และลดบทบาทของฝ่ายซ้ายลงไปอย่างมาก เมื่อนายพลลอนนอล และเจ้าสิริมาตะได้เข้ามาควบคุมรัฐบาล ผู้นำฝ่ายขวาได้เปลี่ยนแนวทางการบริหารประเทศมาเป็นแนวทุนนิยม และ

เริ่มพยายามที่จะขับไล่กองกำลังเวียดกงและเวียดนามเหนือออกไปจากประเทศกัมพูชา นอกจากนั้น ผู้นำฝ่ายขวาได้เริ่มโจมตีความเป็นผู้นำและการดำเนินนโยบายเอนเอียงไปทางซ้ายของเจ้าสีหนุด้วย ในขั้นสุดท้ายผู้นำฝ่ายขวาก็ได้ทำการโค่นล้มอำนาจของเจ้าสีหนุลง ในวันที่ 18 มีนาคม 1970 ในขณะที่เจ้าสีหนูกำลังเดินทางเยือนสหภาพโซเวียตและจีน นับเป็นการยุติอำนาจการปกครองของเจ้าสีหนุเหนือกัมพูชาตั้งแต่กัมพูชาเป็นเอกราชในปี 1954

การโค่นอำนาจการปกครองของเจ้าสีหนุโดยผู้นำฝ่ายขวา ทำให้ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมืองฝ่ายขวากับกลุ่มการเมืองนิยมซ้ายปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนและด้วยความรุนแรง ในขณะเดียวกัน ความพยายามของรัฐบาลใหม่ฝ่ายขวาที่จะใช้กำลังทางทหารขับไล่กองกำลังเวียดกงและเวียดนามเหนือในทางตะวันออกของประเทศก็ทำให้เกิดการสู้รบกันระหว่างทหารฝ่ายรัฐบาลกัมพูชาและกองกำลังดังกล่าว ยิ่งกว่านั้น ด้วยความยินยอมของรัฐบาลของประธานาธิบดีลndonนอลสหรัฐอเมริกาและเวียดนามใต้ได้ส่งกองทหารเข้าร่วมปฏิบัติการในกัมพูชาเพื่อทำลายล้างแหล่งส้วมกำลังพลของเวียดกงและเวียดนามเหนือด้วย

กล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในของกัมพูชานับตั้งแต่ปี 1970 ทำให้กัมพูชากลายเป็นประเทศที่มีสงครามกลางเมืองเหมือนกับในลาวและในเวียดนาม ขณะเดียวกันก็เป็นการขยายสมรภูมิของสงครามเวียดนามเข้ามาในกัมพูชาด้วย และการสู้รบและความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและการสงครามในกัมพูชามีความเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิดกับเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงในสมรภูมิเวียดนาม

ในกัมพูชา รัฐบาลของนายพลลอนนอล ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาและพันธมิตร โดยเฉพาะประเทศไทย ส่วนฝ่ายต่อต้านรัฐบาลได้รับการสนับสนุนจากจีนคอมมิวนิสต์ และเวียดนามเหนือเป็นสำคัญ ในกลุ่มฝ่ายต่อต้านรัฐบาลของนายพลลอนนอลนั้น มีการร่วมมือกันระหว่างขบวนการคอมมิวนิสต์เขมรแดง (Khmer Rouge) ภายใต้การนำของสลดตสาร (Sloth Sar) หรือพลพต (Pol Pot) เจียว สัมพันธ์ และเอียงสารี ซึ่งใช้กำลังทหารเข้าต่อสู้กับกำลังของรัฐบาลลอนนอลกับขบวนการของเจ้าสีหนุซึ่งดำเนินการทางการเมืองเพื่อโค่นล้มรัฐบาลของลอนนอล การคงอยู่ของรัฐบาลกัมพูชา และความเข้มแข็งของกองทัพขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนของสหรัฐอเมริกาทั้งทางทหารและทางเศรษฐกิจเป็น

ประการสำคัญ ซึ่งในทางปฏิบัติ การที่สหรัฐหันมาให้การสนับสนุนรัฐบาลลอนดอนในกัมพูชานั้น เป็นเพียงมาตรการเสริมระยะสั้นของนโยบายสหรัฐที่จะถอนตัวออกจากเวียดนามเท่านั้น ดังนั้นโอกาสอยู่รอดของรัฐบาลลอนดอนด้วยการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาจึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ได้น้อยมากในระยะยาว

เมื่อสหรัฐอเมริกาปฏิบัติการณ์ตามนโยบายการถอนตัวออกจากเวียดนามและเอเชียอาคเนย์เป็นการส่วนรวม โดยเฉพาะนับแต่การลงนามในสัญญาปารีสในปี 1973 เพื่อยุติการมีส่วนร่วมของอเมริกาในสงครามเวียดนาม โอกาสการอยู่รอดของรัฐบาลลอนดอนก็เหือดหายไปด้วยขณะเดียวกัน โอกาสของฝ่ายต่อต้านซึ่งได้รับการสนับสนุนจากจีนในอันที่จะยึดอำนาจทางการเมืองและโค่นล้มรัฐบาลลอนดอนด้วยกำลังทหารก็มีมากเพิ่มขึ้นอย่างมากควบคู่ไปกับการโหมโจมตีของฝ่ายเวียดนามเหนือต่อรัฐบาลเวียดนามใต้หลังสัญญาสันติภาพปารีส

ในวันที่ 17 เมษายน 1975 ขบวนการเขมรแดงก็สามารถเข้ายึดอำนาจการปกครองของกัมพูชาและจัดตั้งรัฐบาลคอมมิวนิสต์ขึ้นทำการปกครองประเทศอย่างเต็มที่ และการร่วมมือระหว่างเขมรแดงกับขบวนการทางการเมืองของเจ้าสีหนุก็ยุติลง เพราะการร่วมมือกันที่เป็นมาก่อนหน้านี้เป็นเพียงการร่วมมือกันอย่างผิวเผินเพื่อต่อต้านศัตรูร่วมกัน โดยที่ทั้งสองฝ่ายมีความแตกต่างและขัดแย้งกันอย่างรุนแรง รัฐบาลกัมพูชาประชาธิปไตยของขบวนการเขมรแดงได้สถาปนาการปกครองประเทศไปตามแนวทางคอมมิวนิสต์อย่างเคร่งครัดด้วยวิธีการรุนแรงและรีบร้อน ถึงแม้เป้าหมายในขั้นสุดท้ายของผู้นำเขมรแดงอาจเป็นไปเพื่อแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของกัมพูชาที่หมักหมมและถูกเมินเฉยมาโดยตลอดให้ดีขึ้น แต่วิธีการอันรุนแรงและรีบร้อนของขบวนการเขมรแดงได้ก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวาย ความทุกข์ทรมานและโศกนาฏกรรมแก่ประชาชนกัมพูชาอย่างร้ายแรง นับเป็นยุคมืดในการเมืองสมัยใหม่ของกัมพูชาและของมนุษยชาติที่โหดเหี้ยมที่ทำให้ชาวกัมพูชากว่า 2 ล้านคนต้องสูญเสียชีวิต และอีกหลายล้านต้องประสบกับสภาพความเป็นอยู่ที่ต่ำกว่าความเป็นมนุษย์

ความล้มเหลวในการบริหารประเทศของรัฐบาลเขมรแดง และความขัดแย้งกันในบรรดาผู้นำของประเทศ นำไปสู่ความแตกแยกในการปกครองของคณะผู้นำของกัมพูชา จน

ในขั้นสุดท้ายผู้นำส่วนหนึ่งซึ่งมีเฮง สัมริน (Heng Samrin) ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกองทหารของรัฐบาลเวียตนาม ได้บุกเข้าโจมตีและโค่นล้มรัฐบาลเขมรแดงของพลพตในวันที่ 25 ธันวาคม 1978 และสามารถจัดตั้งรัฐบาลใหม่ขึ้นปกครองกัมพูชาในวันที่ 10 มกราคม 1979 ด้วยการสนับสนุนของกองทหารเวียตนามซึ่งคงกำลังไว้กว่า 150,000 คนในกัมพูชา ขณะเดียวกัน กลุ่มของเขมรแดงซึ่งถูกโค่นอำนาจลงก็ได้พยายามรวมตัวกันจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธเพื่อต่อต้านการยึดครองกัมพูชาของกองทหารเวียตนาม และเพื่อโค่นล้มรัฐบาลของเฮง สัมริน ที่เวียตนามได้จัดตั้งขึ้น และในการต่อต้านเวียตนามและรัฐบาลเฮง สัมรินนี้ กลุ่มเขมรแดงก็ได้อ้างว่าตนยังคงเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องชอบธรรมของกัมพูชาอยู่ต่อไป ในปี 1982 ขบวนการเขมรแดง ซึ่งเรียกตัวเองว่ากลุ่มกัมพูชาประชาธิปไตยได้ร่วมกับกลุ่มต่อต้านเวียตนามและรัฐบาลเฮง สัมรินสองกลุ่ม คือ กลุ่มของเจ้าสีหนุ และกลุ่มของอดีตนายกรัฐมนตรีชอนชานน์ จัดตั้งรัฐบาลผสมเขมรสามฝ่ายร่วมกันต่อต้านรัฐบาลเฮง สัมริน และเวียตนาม ทั้งทางด้านการทหารและการเมือง

การเมืองภายในของกัมพูชานับแต่ปี 1979 เป็นต้นมา เป็นเรื่องของการทำงานสงครามกลางเมืองระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ที่ขัดแย้งกัน โดยที่ฝ่ายที่ขัดแย้งกันนั้นดำเนินการต่อสู้กันได้ด้วย การสนับสนุนจากภายนอกเป็นประการสำคัญ การที่มีการแทรกแซงจากภายนอกอย่างมากมายเช่นนี้ ทำให้การยุติการสู้รบในกัมพูชาเป็นเรื่องของประเทศภายนอกมากกว่าจะเป็นเรื่องของชาวกัมพูชาเอง ในภาวะชงักงัน ซึ่งประเทศภายนอกยังไม่สามารถตกลงกันได้ การสู้รบก็จะดำเนินต่อไปและประชาชนชาวกัมพูชาที่จะต้องทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัสต่อไป

ในที่สุด สงครามกัมพูชาอันยาวนานและน่าเบื่อหน่ายก็ยุติลงได้ด้วย ความพยายามและความร่วมมือของหลายฝ่าย ในขณะที่สหประชาชาติได้มีการจัดตั้งการประชุมระหว่างประเทศเกี่ยวกับกัมพูชา (International Conference on Cambodia , ICC) โดยมีฝรั่งเศสและอินโดนีเซียเป็นประธานร่วม เพื่อหาทางแก้ไขปัญหากัมพูชา บทบาทและข้อเสนอของนายกาเรธ อีแวนส์ (Gareth Evans) รัฐมนตรีต่างประเทศของออสเตรเลียก็เด่นชัดเป็นอย่างยิ่ง ขณะเดียวกัน ผู้นำในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีของไทยที่เข้ารับตำแหน่งในปี 1988 ก็มีบทบาทอย่างสำคัญในการแก้ปัญหากัมพูชา แนวความคิดเกี่ยวกับการ “เปลี่ยนสนามรบเป็นตลาดการค้า” ของพลเอก

ชาติชาย ทำให้ไทยและอาเซียนหันมาให้ความสนใจและติดต่อกับรัฐบาลฮุนเซนของกัมพูชา ซึ่งไทยและอาเซียนปฏิเสธที่จะยอมรับมาตลอดก่อนหน้านี้ และจากนั้น ผู้นำในเอเชียอาคเนย์ก็ร่วมแสดงบทบาทในการจัดประชุมระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ที่ขัดแย้งกันในกัมพูชาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการแสดงบทบาทของนายอาลี อาลาตัส (Ali Alatas) รัฐมนตรีต่างประเทศของอินโดนีเซีย ในการจัดประชุมการเจรจาอย่างไม่เป็นทางการที่จาการ์ตาหรือจิม (Jakarta Informal Meetings, Jims) ครั้งต่าง ๆ ระหว่างผู้นำกัมพูชาที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกันที่กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย

สงครามกัมพูชายุติลงอย่างเป็นทางการตามสัญญาสันติภาพปารีส วันที่ 23 ตุลาคม 1991 ด้วยการจัดการของสหประชาชาติผ่านทางการประชุมระหว่างประเทศเกี่ยวกับกัมพูชา ตามข้อตกลงสันติภาพนี้ กองกำลังของทุกฝ่ายในสมรภูมิรบต้องยุติการสู้รบ ลดกำลังรบ และปลดอาวุธ โดยให้สภาสูงสุดแห่งชาติ (National Supreme Council) ซึ่งเป็นที่รวมของผู้นำกัมพูชาฝ่ายต่าง ๆ เป็นองค์กรที่มีอำนาจสูงสุดและประสานงานกับองค์กรบริหารชั่วคราวของสหประชาชาติในกัมพูชาหรืออันแทค (United Nations Transitional Authority in Cambodia , UNTAC) เพื่อสถาปนาสันติภาพในกัมพูชาและจัดให้มีการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้ชาวกัมพูชากำหนดชะตาชีวิตของตนเอง

การจัดการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตยครั้งนี้ เป็นเงื่อนไขสำคัญอันหนึ่งของสันติภาพในกัมพูชา เป็นสิ่งที่ถูกบงการจากสังคมระหว่างประเทศผ่านทางสหประชาชาติ ในขณะที่คนส่วนใหญ่ของกัมพูชาไม่รู้จักและไม่ต้องการประชาธิปไตย สิ่งที่ประชาชนกัมพูชาต้องการในขณะนั้นคือความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน การมีชีวิตในสังคมที่ปราศจากการสู้รบ และเสรีภาพจากความอดตาย

อย่างไรก็ตามในเดือนพฤษภาคม 1993 อันแทคก็จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ชาวกัมพูชาได้กำหนดชะตาชีวิตของตนเอง โดยมีสิ่งที่เรียกว่าพรรคการเมืองส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง 22 พรรค โดยสหประชาชาติอ้างว่าชาวกัมพูชาที่มีสิทธิเลือกตั้งมาใช้สิทธิในการเลือกตั้งกว่าร้อยละเก้าสิบ ทั้ง ๆ ที่ประชาชนกัมพูชาไม่คุ้นเคยกับประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง อยู่กระจัดกระจายอย่างไม่เป็นระเบียบ ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน

ในจำนวนสมาชิกสภาที่ได้รับเลือกตั้ง 120 คน สมาชิกพรรคฟุนซินเปก (Funcinpec) ของ
เจ้านโรดม รัณฤทธิ์ ได้ 58 คน พรรคประชาชนกัมพูชา (Cambodian People's Party, CPP)
ของรัฐบาลเดิมภายใต้การนำของอดีตนายกรัฐมนตรีฮุนเซน ได้ 51 คน พรรคเสรีประชาธิปไตย
ไทยแนวพุทธ (Buddhist Liberal Democratic Party) ของนายซอนซานน์ได้ 10 คน และ
พรรคโมลินากา (Molinaka) ของนายพรม นาคราช ได้ 1 คน สภานี้ทำหน้าที่แรกเริ่มด้วย
การร่างรัฐธรรมนูญซึ่งเสร็จและประกาศใช้ในวันที่ 21 กันยายน 1993

รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีนายกรัฐมนตรีคนเดียว แต่เพื่อระงับความขัดแย้งทางการเมือง
เมืองที่สำคัญ จึงได้มีการผนวกบทเฉพาะกาลให้รัฐบาลชุดแรกจากการเลือกตั้งครั้งนี้ มีนายก
รัฐมนตรี 2 คน โดยเจ้ารัณฤทธิ์ เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่หนึ่ง และ นายฮุนเซน เป็นนายก
รัฐมนตรีคนที่สอง นอกจากนั้น เพื่อเป็นการคานอำนาจกันระหว่างนายกรัฐมนตรีและพรรค
การเมืองทั้งสองพรรคที่ไม่ลงรอยกัน กระทั่งสำคัญ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวง
มหาดไทยและกระทรวงกลาโหม ได้จัดให้มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงละ 2 คน จากพรรค
ฟุนซินเปกและพรรคประชาชนกัมพูชาร่วมกัน เป็นประชาธิปไตยแบบกัมพูชา

การปกครองแบบประชาธิปไตยแบบกัมพูชาดำเนินไปพร้อม ๆ กับความขัดแย้ง
อย่างรุนแรง ต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ระหว่างนายกรัฐมนตรีคนที่หนึ่งและพรรคฟุน-
ซินเปก กับนายกรัฐมนตรีคนที่สองและพรรคประชาชนกัมพูชาเพื่อแย่งอำนาจการปกครอง
ระหว่างกัน โดยมีกลุ่มนอกกฎหมายเขมรแดง (Khmer Rouge) เป็นตัวแปรที่สำคัญ และ
ความขัดแย้งทางการเมืองเพื่ออำนาจและผลประโยชน์ในประชาธิปไตยแบบกัมพูชาก็ถึงจุด
สุดยอด เมื่อฝ่ายฮุนเซนนายกรัฐมนตรีคนที่สองทำการยึดอำนาจฝ่ายนายกรัฐมนตรีคนที่หนึ่ง
ระหว่างวันที่ 5-6 กรกฎาคม 1997 โดยอ้างว่าเจ้ารัณฤทธิ์สะสมกำลังอาวุธอย่างผิดกฎหมาย
เพื่อยึดอำนาจการปกครอง และสมรู้ร่วมคิดกับกลุ่มเขมรแดงซึ่งเป็นกลุ่มนอกกฎหมาย

ความสับสนวุ่นวายทางการเมือง และการสู้รบทางทหารได้กลับมาสู่สังคมกัมพูชา
อีกครั้งหนึ่ง และเป็นอีกครั้งหนึ่งที่ต่างชาติมีภาระที่ต้องแก้ไขปัญหาให้ชาวกัมพูชา กลุ่ม
ประเทศในยุโรปที่รวมตัวกันในรูปของกลุ่มเพื่อนกัมพูชา (Friends of Cambodia) กลุ่ม
ประเทศอาเซียน ญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา รวมทั้งสหประชาชาติร่วมกันมีบทบาทกดดัน บีบ

บังคับทั้งทางเศรษฐกิจ และการเมืองเพื่อให้ผู้นำกัมพูชายุติความขัดแย้งและการต่อสู้กัน จนทำให้มีการจัดการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตยของกัมพูชาอีกครั้งในเดือนกรกฎาคม 1998

ในการเลือกตั้งครั้งที่สองหลังสงครามกัมพูชาเพื่อที่นั่ง 122 ที่นั่งในสภาแทนราษฎร มีพรรคการเมืองเข้าร่วม 32 พรรค โดยพรรคประชาชนกัมพูชาของนายกรัฐมนตรีฮุนเซน ผู้กุมอำนาจได้ 64 ที่นั่ง พรรคฟุนซินเปกเจ้ารณฤทธิ์ของอดีตนายกรัฐมนตรีคนที่หนึ่งได้ 43 ที่นั่ง และพรรคสามเรนสี (Sam Rainsy) ของอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังที่เอาชื่อตัวเองตั้งเป็นชื่อพรรคได้ 15 ที่นั่ง ประชาธิปไตยแบบกัมพูชาก็กลับสู่กัมพูชาอีกครั้งหนึ่ง

การแบ่งอำนาจไม่ลงตัวทำให้การเมืองกัมพูชาเกิดความสับสนวุ่นวายหลังการเลือกตั้ง แต่ความจำเป็นที่จะได้รับการยอมรับทางการเมือง และความช่วยเหลือที่จำเป็นยิ่งทางเศรษฐกิจจากต่างประเทศ ทำให้ผู้นำกัมพูชาจำเป็นต้องลดภาพความขัดแย้งนั้น ผู้นำกัมพูชาตกลงให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญในปี 1999 จากเดิมที่ให้มีแต่สภาผู้แทนราษฎรเพียงสภาเดียว ให้มีสภาสูงขึ้นอีกสภาหนึ่งที่มีสมาชิก 61 คน ด้วยจากพรรคประชาชนกัมพูชา 31 คน จากพรรคฟุนซินเปก 21 คน และจากพรรคสามเรนสี 7 คน อีก 2 คน แต่งตั้งโดยกษัตริย์

รัฐบาลกัมพูชาหลังการเลือกตั้งปี 1998 มีนายฮุนเซนเป็นนายกรัฐมนตรี เจ้านโรดม รณฤทธิ์ เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร และนายเจีย ซิม (Chea Sim) จากพรรคประชาชนกัมพูชาเป็นประธานวุฒิสภาที่ตั้งขึ้นใหม่ โดยมีสมเด็จพระเจ้านโรดม สีหนุ เป็นกษัตริย์

ประชาธิปไตยแบบกัมพูชา เป็นเรื่องของความแก่งแย่งอำนาจการปกครองกันระหว่างชนชั้นสูงโดยเฉพาะ โดยประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมอย่างรู้สำนึกด้วยเลย และที่น่าสังเกตเป็นพิเศษ ประชาธิปไตยเข้ามาในกัมพูชาด้วยการบงการจากภายนอกประเทศอย่างเต็มรูปแบบ

ประชาธิปไตยในไทย

กลุ่มบุคคลที่ประกอบด้วยทหารและพลเรือนที่รวมตัวกันใน “คณะราษฎร” ทำการยึดอำนาจการปกครองและเปลี่ยนระบบการปกครองของไทย จากแบบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นสิ่งที่พวกเราเรียกกันว่า “ประชาธิปไตย” ในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 และนับแต่นั้นมา สภาพการเมืองของไทยเป็นการเมืองที่ตกอยู่ใต้อิทธิพลของทหารและระบบราชการ เป็นส่วนใหญ่ เป็นการแข่งขันต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจการปกครองของประเทศระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในฝ่ายทหารและระบบราชการอยู่ตลอดเวลา ดังที่ปรากฏให้เห็นจากการเกิดการรัฐประหารที่สำเร็จบ้าง ไม่สำเร็จบ้างหลายครั้งในการเมืองไทยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

ผู้มีอำนาจทางการเมืองมักพยายามอ้างเสมอว่าทำการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตย แต่ในทางความเป็นจริง ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยมาก และได้รับผลประโยชน์จากการปกครองของผู้นำทางการเมืองน้อย ประชาชนโดยทั่วไปขาดสิทธิและความสำนึกถึงสิทธิของตนในการที่จะใช้การเมืองตามระบอบประชาธิปไตยเพื่อผลประโยชน์ของตนอย่างจริงจัง ในขณะเดียวกัน กลไกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เช่น รัฐสภา และพรรคการเมือง ก็ไม่ได้แสดงบทบาทให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนส่วนใหญ่อย่างจริงจังว่า ได้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนเป็นส่วนรวมอย่างแท้จริง โดยนักการเมืองพลเรือนมักจะถูกพิจารณาว่าทำหน้าที่เพียงเพื่อผลประโยชน์ของตนเองและพรรคพวกเท่านั้น

ความอ่อนแอของสถาบันทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ทำให้สถาบันในระบบราชการ โดยเฉพาะทหารเข้ามามีอำนาจทางการเมืองของประเทศอยู่ตลอดเวลา สถาบันทหารได้รับการยอมรับจากประชาชนมากกว่าสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ เพราะนอกจากจะเป็นสถาบันซึ่งอยู่คู่กับประเทศและมีบทบาททางการเมืองมาโดยตลอดในประวัติศาสตร์ของประเทศแล้ว สถาบันทหารยังมีความเป็นปึกแผ่น มีระเบียบวินัย และมีกำลังและอาวุธซึ่งสามารถใช้เพื่อการมีอำนาจทางการเมืองโดยตรงได้อีกด้วย ขณะเดียวกัน ประชาชนโดยทั่วไปซึ่งขาดความเชื่อมั่นในสถาบันทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ยังขาดความอดกลั้นที่จะทนความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองและนักการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องปกติ

ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอีกด้วย ในหลายโอกาส ประชาชนเองก็เป็นฝ่ายแสดงความต้องการให้ฝ่ายทหารเข้ามาทำหน้าที่ในการปกครองประเทศเพราะต้องการเห็นการดำเนินนโยบายที่รวดเร็วและเฉียบขาด โดยไม่คำนึงว่าการเรียกร้องดังกล่าวเป็นการทำลายสิทธิและผลประโยชน์ของตนเองโดยตรง

การแสดงอิทธิพลและอำนาจของทหารในการเมืองไทย ปรากฏออกมาในหลายลักษณะแตกต่างกันไป หลังการทำรัฐประหารสำเร็จ ผู้นำทหารอาจเข้าทำการปกครองประเทศ และใช้อำนาจทางการเมืองโดยตรง โดยอาจตั้ง “สภาปฏิวัติ” หรือ “สภาปฏิรูป” ทำการปกครองชั่วคราว และแปรสภาพเป็นรัฐบาล “ที่ถูกต้องตามกฎหมาย” ในระยะต่อมา โดยบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งมีอำนาจตัดสินใจในนโยบายของประเทศมักจะประกอบด้วยนายทหารประจำการชั้นสูง ขณะเดียวกัน สถาบันทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอาจได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยนำทางทหารเหล่านั้น เพื่อสร้าง “ความชอบธรรมทางการเมือง” ให้กับการปกครองของตน โดยสถาบันต่าง ๆ เหล่านี้แทบจะไม่มีบทบาทเลยในทางปฏิบัติ อีกรูปหนึ่งของการแสดงอำนาจในการเมืองไทยของฝ่ายทหารปรากฏออกมาในรูปของการจัดตั้งรัฐบาลหลังการรัฐประหาร โดยแต่งตั้งพลเรือนเป็นหัวหน้ารัฐบาลเป็นทางการ และคณะรัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นนั้นอาจมีพลเรือนเป็นองค์ประกอบเป็นจำนวนมาก แต่ฝ่ายทหารก็จะตั้ง “สภาที่ปรึกษา” คอยให้คำปรึกษาแก่รัฐบาลพลเรือนที่ฝ่ายทหารจัดตั้งขึ้น แต่ก็มักจะปรากฏว่า “คำปรึกษา” ของฝ่ายทหารนั้นเป็นการกำหนดนโยบายที่ฝ่ายรัฐบาลพลเรือนต้องปฏิบัติตามอย่างจริงจัง และเช่นเดียวกัน สถาบันทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะสถาบันนิติบัญญัติก็จะถูกจัดตั้งขึ้น เพื่อ “ความชอบธรรม” ของการใช้อำนาจปกครองประเทศในลักษณะนี้ โดยสถาบันดังกล่าวจะเป็นสถาบันที่มาจากการแต่งตั้งโดยฝ่ายทหารและมักจะไม่มีโอกาสแสดงบทบาทตามระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง แม้ในระยะที่สภาพการเมืองไทยบางระยะจะดูผิวหน้าจะเป็นระยะที่ประชาธิปไตยกำลังมีบทบาทอย่างจริงจังในการปกครองของไทยโดยมีรัฐบาลที่ผ่านการเลือกตั้งจากประชาชน และคณะรัฐบาลก็ “มาจากประชาชน” ด้วย แต่ฝ่ายทหารก็ยังมีโอกาสแสดงอิทธิพลทางการเมืองเหนือสถาบันทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยเหล่านั้น โดยอาศัยองค์กรทางการเมืองที่ฝ่ายทหารจัดตั้งขึ้นแสดงบทบาทควบคุมการดำเนินงานของสถาบันทางการเมืองเหล่านั้น

และในขั้นสุดท้าย หากฝ่ายทหารไม่เห็นชอบในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลพลเรือน ทหารก็มักจะใช้กำลังและอาวุธที่ตนครอบครองอยู่นั้น โคนล้มรัฐบาลโดยการรัฐประหาร โดยมักจะอ้างถึงความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติและสถาบันหลักของสังคมไทยเป็น สาเหตุสำคัญของการยึดอำนาจการปกครองประเทศเสมอ

นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง การเมืองของไทยถูกครอบงำโดย อำนาจของทหารอย่างต่อเนื่อง จากจอมพล ป. พิบูลสงคราม ถึง จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ถึง จอมพล ถนอม กิตติขจร เป็นเวลาประมาณ 25 ปี การต่อต้านอำนาจของฝ่ายทหารใน การเมืองไทย และการเรียกร้องการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยโดยนักการเมืองฝ่ายค้าน นักวิชาการ นักศึกษา และบรรดาสื่อมวลชนปรากฏอยู่อย่างต่อเนื่อง แต่ไม่มีผลก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงอย่างจริงจัง

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญของไทยเกิดขึ้นใน “วิกฤตการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2513” พลังต่อต้านอำนาจเผด็จการของทหาร และการเรียกร้องการปกครองแบบประ- ชาธิปไตยที่นำโดยผู้นำนักศึกษาได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวางจากประชาชน การปราบปรามด้วยกำลังของฝ่ายทหารภายใต้รัฐบาลของ จอมพล ถนอม กิตติขจร ทำให้เกิด การสูญเสียชีวิตของผู้เรียกร้องประชาธิปไตยจำนวนมาก แต่เหตุการณ์วิปโยคครั้งนี้ก็ยุติลง ด้วยบารมีและบทบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดย จอมพล ถนอม กิตติขจร ได้ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและลี้ภัยออกไปนอกประเทศ และนายสัญญา ธรรมศักดิ์ องคมนตรีได้รับการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทน

ความเป็นประชาธิปไตยในการเมืองไทยปรากฏเด่นชัดขึ้นในสมัยที่มีรัฐบาล ที่มา จากการเลือกตั้งของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช และ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช แต่เวลาสำหรับ ประชาธิปไตยในการเมืองไทยสั้นมาก เพราะในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 คณะทหารที่นำ โดย พลเรือเอกสงัด ทงอยู่ ได้ทำการยึดอำนาจของรัฐบาล ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช พร้อม ๆ กับมีการใช้กำลังเข่นฆ่าและจับกุมนักศึกษาจำนวนมากที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นับเป็นการสูญเสียเลือดเนื้อและชีวิตครั้งใหญ่ครั้งที่ 2 ในกระบวนการประชาธิปไตยใน การเมืองไทย

หลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2521 การเมืองระบบประชาธิปไตยได้กลับมาดำเนินต่อไปอีกครั้งหนึ่ง มีการเลือกตั้งอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และได้นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐบาลที่ได้รับความเห็นชอบจากผู้แทนของประชาชน อย่างไรก็ตาม มีข้อน่าสังเกตบางประการสำหรับการใช้ประชาธิปไตยในการเมืองไทยในระยะนี้

ประการแรก การแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น กัดกัน และบ่อนทำลายกันระหว่างพรรคการเมืองด้วยกันเอง ทำให้หัวหน้าพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรไม่มีโอกาสที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และจัดตั้งรัฐบาล พรรคการเมืองอื่นเกรงกลัวว่าถ้าหัวหน้าพรรคใดได้เป็นนายกรัฐมนตรีและจัดตั้งรัฐบาลพรรคนั้น ๆ จะมีความเข้มแข็งและได้เปรียบในการเลือกตั้งครั้งต่อไป จึงพยายามกัดกันโอกาสของหัวหน้าพรรคการเมืองนั้น โดยรวมหัวกันไปสนับสนุนคนนอกสภาผู้แทนราษฎรมาเป็นนายกรัฐมนตรีและจัดตั้งรัฐบาลแทน

และที่น่าสังเกตต่อไปก็คือ บุคคลที่บรรดาพรรคการเมืองอื่นที่ไม่ได้รับเสียงข้างมาก เชื่อเชิญมาเป็นนายกรัฐมนตรีแทนนี้ เป็นผู้นำของกองทัพ คือ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และ โดยที่นายกรัฐมนตรีเป็นผู้มีอำนาจในการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกวุฒิสภาจำนวนมากจึงเป็นบุคคลในกองทัพ อันนี้ทำให้ทหารยังคงมีบทบาททางการเมืองในประชาธิปไตยแบบไทย ๆ ต่อไป และโอกาสการใช้อำนาจการปกครองแทนประชาชนของผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนมีน้อยลงไปด้วย

สภาพดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นสำหรับการเป็นประชาธิปไตยของการเมืองไทยจากคำพูดประโยคที่ว่า “ผมพอแล้ว” ของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ที่ปฏิเสธคำขอร้องอ้อนวอนของบรรดาหัวหน้าพรรคการเมืองหลังการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2531 ที่จะขอให้ตนเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปหลังจากดำรงตำแหน่งนี้มาแล้วเป็นเวลาประมาณ 8 ปี ทำให้พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ หัวหน้าพรรคชาติไทยซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากจังหวัดนครราชสีมาได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

อย่างไรก็ตาม การใช้อำนาจแทนประชาชนโดยผู้ที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนภายใต้การเป็นผู้นำของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ก็เต็มไปด้วยความขัดแย้ง การแก่งแย่งผล

ประโยชน์ และข้อครหาเรื่องการทุจริต คดโกง จนทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการยอมรับของประชาชน และความชอบธรรม ภาวะเช่นนี้ เป็นโอกาสให้ทหารกลับมาใช้อำนาจทางการเมืองในเมืองไทยอีกครั้งหนึ่ง โดยฝ่ายทหารซึ่งนำโดย พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และพลเอกสุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก และคณะทำการยึดอำนาจการปกครองโค่นล้มรัฐบาลของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ในนามของ “สภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ”

การตั้งรัฐบาลพลเรือนที่มีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นเพียงความพยายามสร้างความชอบธรรมให้กับการใช้อำนาจทางการเมืองของทหารเท่านั้น เพราะอำนาจที่แท้จริงอยู่ที่ผู้นำใน “สภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ” การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2535 เป็นความพยายามอีกครั้งหนึ่งของฝ่ายทหารที่จะเข้ามากุมอำนาจทางการเมืองโดยการจัดตั้งรัฐบาลด้วยตนเอง โดยพลเอกสุจินดา คราประยูร ได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองบางส่วนให้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและจัดตั้งรัฐบาล

การจัดตั้งรัฐบาลโดยที่ทหารเข้ามากุมอำนาจและแสดงบทบาทอย่างเต็มที่ ได้รับการต่อต้านอย่างกว้างขวางและรุนแรงจากนักการเมืองฝ่ายค้าน นักศึกษา นักธุรกิจ สื่อมวลชน และสาธารณะโดยทั่วไป การปราบปรามด้วยวิธีการรุนแรงของกำลังของฝ่ายรัฐบาลทำให้เกิดความสูญเสียที่ยิ่งใหญ่อีกครั้งหนึ่งของความพยายามเพื่อประชาธิปไตยในการเมืองไทยในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงต้องเข้ามามีบทบาทแก้ไขภาวะวิกฤตที่ร้ายแรงในการเมืองไทยอีกครั้งหนึ่ง ด้วยพระบรมมี เหตุการณ์ทางการเมืองก็กลับเข้าสู่ภาวะปกติเมื่อพลเอกสุจินดา คราประยูร ประกาศลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หลังจากอยู่ในอำนาจเพียงไม่ถึง 2 เดือน และ นายอานันท์ ปันยารชุน ก็ได้กลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกเป็นครั้งที่สอง ภาระหลักของรัฐบาลนายอานันท์ครั้งที่สองนี้ก็คือการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้เฉพาะนักการเมืองที่ผ่านการเลือกตั้งจากประชาชนเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้นที่จะสามารถดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ ซึ่งเป็นความพยายามที่จะกีดกันผู้ที่ไม่ได้ผ่านการเลือกตั้งจากประชาชน โดยเฉพาะฝ่ายทหารเข้ามาใช้อำนาจแทนประชาชน นับเป็นอีกก้าวหนึ่งของประชาธิปไตยในการเมืองไทย

การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2535 ตามกติกาใหม่ซึ่งพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเสียงข้างมาก ทำให้นายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและจัดตั้งรัฐบาลร่วมกับพรรคการเมืองอื่น เป็นรัฐบาลผสม เพราะพรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้รับเสียงข้างมากเด็ดขาด อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นการพัฒนาประชาธิปไตยของไทยให้ก้าวหน้าไปอีก แต่ยังคงมีการเรียกร้องให้มีการแก้ไขปรับปรุงกติกาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของไทยให้ดีขึ้นไปอีก การเรียกร้องดังกล่าวนำไปสู่การปฏิรูปทางการเมืองและรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในปี พ.ศ. 2540

บรรณานุกรม

ธนาสฤษฎ์ สตะเวทิน การเมืองระหว่างประเทศในเอเชียอาคเนย์. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, พ.ศ.2532, 226 หน้า

สุขุม นวลสกุล และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ. การเมืองและการปกครองไทย. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, พ.ศ.2539, 413 หน้า